

Sygn. akt I ACa 701/12

Sygn. akt I ACa 701/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Hanna Muras

Sędzia SA – Marzena Konsek-Bitkowska /spr./

Sędzia SO del. – Marzanna Góral

Protokolant – st. sekr. sąd. Katarzyna Foltak

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2012 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank S.A. w W.

przeciwko E. N. (1) i Z. O.

o ochronę dóbr osobistych i świadczenie na cel społeczny

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 1 marca 2011 r. sygn. akt I C 56/04

oddala apelację.

I ACa 701/12

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank S.A. z siedzibą w W. złożył pozew z dnia 24 grudnia 2003 r. o ochronę dóbr osobistych, w którym wniósł o zobowiązanie pozwanych E. N. (1) i Z. O. do przesłania na ręce Prezesa Narodowego Banku Polskiego jako Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego oraz do opublikowania w dzienniku „(...) oświadczeń o wskazanej w pozwie treści, a nadto o zasądzenie solidarnie od pozwanych kwoty 100.000 zł na wskazany cel społeczny. Powód zarzucił pozwanym, że wraz z innymi akcjonariuszami Zakładów (...) S.A. prowadzą kampanię zmierzającą do jego zdyskredytowania. W piśmie procesowym z dnia 10 lutego 2005 roku powód wskazał te fragmenty pisma pozwanych, które w jego ocenie naruszają dobra osobiste.

Pozwane E. N. (1) i Z. O. wniosły o oddalenie powództwa oraz wytoczyły powództwo wzajemne o ochronę dóbr osobistych, które wyłączono do odrębnego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 1 marca 2011 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i orzekł o kosztach o procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 23 maja 2003 roku E. N. (2) i Z. O. jako akcjonariusze spółki publicznej - Zakładów (...) S.A. z siedzibą w P. (dalej także jako P.) i członkinie Rady Nadzorczej tej spółki, delegowane na podstawie art. 390 § 2 k.s.h. przez akcjonariuszy mniejszościowych do stałego indywidualnego wykonywania

czynności nadzorczych, skierowały do Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego list, w którym zwróciły się o skontrolowanie działalności (...) Bank S.A. jako akcjonariusza sprawującego kontrolę nad (...) S.A. Odpis listu został przesłany do wiadomości Przewodniczącego Sejmowej Komisji Skarbu Państwa. Przed skierowaniem listu do Przewodniczącego (...) jego autorki skonsultowały się co do prawidłowości wyboru adresata listu z profesorem Ł. - członkiem (...). W liście tym pozwane, powołując się na pełnioną w spółce (...) funkcję, zwróciły się o skontrolowanie działalności powoda jako akcjonariusza sprawującego kontrolę nad tą spółką.

W wielostronicowym liście pozwane opisały rozwój sytuacji w spółce (...) w okresie od czerwca 2001 r. do dnia powstania listu. Wskazały na wiele konkretnych zdarzeń z udziałem powodowego banku oraz jego działań, które postrzegały jako nadużycia wprost wymierzone w interesy gospodarcze spółki (...), nakierowane w szczególności na bezprawne wyprowadzenie z majątku spółki nieruchomości przy ul. (...) w P. do Spółki (...), w której powodowy bank posiada udziały. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ustalił pełną treść tego listu.

Podsumowując opisany przebieg wydarzeń pozwane w liście oceniły, iż czynności podejmowane przez powoda dowodzą działania w celu doprowadzenia spółki (...) do upadłości; na skutek tych wrogich działań, podejmowanych wielokrotnie z rażącym naruszeniem prawa, akcjonariuszom mniejszościowym, wyrządzona została dolegliwa szkoda materialna w znacznych rozmiarach, a jednym z poszkodowanych akcjonariuszy mniejszościowych jest także Skarb Państwa. Pozwane pisały dalej, iż zachowanie (...) Banku S. A. jest przykładem bulwersującego działania agresywnego inwestora finansowego w spółce publicznej, ze szkodą dla jej akcjonariuszy oraz wierzycieli, przy pomocy bezprawnych metod prowadzących bezpośrednio do degradacji majątku spółki i jej upadłości. Wskazały, że pomimo intensywnych działań podejmowanych od blisko dwóch lat przez akcjonariuszy mniejszościowych, działania tego nie udało się zatrzymać, a główną przyczyną małej skuteczności interwencji mniejszości jest wykorzystywanie przez (...) Bank S.A. swojego statusu instytucji zaufania publicznego oraz licznych koneksji na różnych szczeblach władzy, które zapewne sprzyjają poczuciu bezkarności.

W liście pozwane podały także, jakie kroki podejmowali akcjonariusze mniejszościowi, aby opisanym działaniom się sprzeciwić, wskazane zostały sygnatury prowadzonych spraw sądowych a także postępowań karnych przygotowawczych. Opisały działania blokujące dopuszczenie do badania rewidenta do spraw szczególnych – K., (...) sp. z o.o., o powołanie którego zabiegali akcjonariusze mniejszościowi. Pozwane wyraziły też przekonanie, że możliwe jest w Polsce wyegzekwowanie przestrzegania prawa przez (...) Bank S. A. Podały, że liczą na wnikliwe zbadanie sprawy przez Komisję Nadzoru Bankowego w ramach ustawowych uprawnień i podjęcie niezbędnych działań zmierzających do przywrócenia stanu zgodnego z prawem. Wyraziły też gotowość przekazania stosownej dokumentacji, potwierdzającej przebieg opisanych przez nie wydarzeń, jak również udzielenia wyjaśnień we wszelkich sprawach omówionych w tym piśmie.

W dniu 5 czerwca 2003 roku Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego (...) przekazał pismo pozwanych jako skargę do Przewodniczącego (...), o czym poinformował skarżące. E. N. (1) w piśmie z dnia 16 czerwca 2003 roku ponownie zwróciła się jednak do (...), który w piśmie z dnia 4 lipca 2003 roku poinformował ją powtórnie o przekazaniu skargi do Przewodniczącego (...) i wyjaśnił, że w świetle art. 133 ustawy Prawo bankowe (...) nie ma możliwości interwencyjnego badania jednostkowych czynności banków, a sprawa działań (...) Bank S.A. i jego kierownictwa jako akcjonariusza (...) S.A. podlega ocenie (...).

W dniu 23 czerwca 2006 roku w (...) ukazał się artykuł pt. „(...)z K.” opisujący poszukiwania nowego inwestora strategicznego przez (...) S.A. W publikacji poinformowano o wpływie do Prezesa NBP -Przewodniczącego (...) prośby akcjonariuszy mniejszościowych (...) S.A. w sprawie sprawowania przez (...) Bank S.A. kontroli nad tą spółką. Podano, że akcjonariusze mniejszościowi skarżą się m.in. na bezprawne nabycie przez powiązaną z powodem spółkę (...), nieruchomości P. po zaniżonej cenie, opóźnienia w powołaniu specjalnego rewidenta do zbadania zarzutów, a przede wszystkim na doprowadzenie spółki na krawędź bankructwa, natomiast związany z (...) Bank S.A. Zarząd (...) S.A. oddala zarzuty podkreślając, że obecna sytuacja finansowa spółki to skutek nierozsądnej polityki inwestycyjnej w latach 1998 - 2000, w tym m.in. budowy zakładu w R..

Sąd Okręgowy ustalił przebieg zdarzeń w spółce (...) w okresie, którego dotyczyło pismo pozwanych, zdaniem powoda – naruszające jego dobra osobiste, a także ustalił dalsze istotne dla oceny powództwa fakty, jakie miały miejsce już po wystosowaniu tego pisma.

W piśmie z dnia 12 czerwca 2001 roku Zarząd (...) S.A. w osobach A. W. (1) i E. Z. zwrócił się do Rady Nadzorczej tej Spółki, której Przewodniczącym był wówczas W. N. (1) o podjęcie decyzji w przedmiocie utrzymania produkcji i dalszej działalności Spółki w świetle przedstawionej złej sytuacji finansowej Spółki.

Na polecenie Zarządu (...) S.A. w czerwcu 2000 roku przystąpiono do realizacji przedsięwzięcia zmierzającego do sprzedaży wchodzących w skład Grupy (...) S.A. nieruchomości, na których nie zamierzano już prowadzić działalności gospodarczej. Do sprzedaży przeznaczono 7 obiektów, w tym zakład przy ul. (...), zakład przy ul. (...) i bazę transportu przy ul. (...) w P., jednak na żadną z nieruchomości nie znaleziono nabywcy.

W 2000 r., w czasie tworzenia spółek (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o., wysokość ich kapitałów zakładowych określono odpowiednio na 100.000.000 zł i 22.859.400 zł. Kapitał zakładowy spółki (...) został pokryty w całości poprzez wniesienie do tej spółki przez (...) S.A. aportem nieruchomości przy ul. (...) w P.. Wpis spółki (...) do rejestru handlowego uprawomocnił się w dniu 25.06.2001 r. Kapitał zakładowy spółki (...) pokryty został także aportem – wniesieniem nieruchomości przy ul. (...) i ul. (...) w P.. Wartość księgową tych aportów wynosiła odpowiednio: 7.596.206,61 zł i 3.520.007,10 zł zaś wartość wyceny zgodnie z operatem szacunkowym sporządzonym przez M. M. w dniu 19 lipca 2000 roku odpowiednio: 140.937.576 zł i 22.554.831 zł. W sprawie V Ds. 60/04 toczyło się wobec członków Zarządu (...) sp. z o.o. postępowanie przygotowawcze w związku z przyjęciem zawyżonej wartości aportu, zaś w sprawie o sygn. akt XXIII Kp 69/06 Sąd Rejonowy w Poznaniu wydał w dniu 9 lutego 2006 roku postanowienie o uchyleniu postanowienia Prokuratury Okręgowej w Poznaniu o umorzeniu śledztwa w sprawie poświadczenia nieprawdy w dokumentach w postaci dwóch operatów szacunkowych dotyczących nieruchomości położonych przy ul. (...) i ul. (...) sporządzonych przez M. M. i przekazał sprawę do dalszego prowadzenia tej Prokuraturze.

W opinii biegłego do sprawy I C 613/04 Sądu Okręgowego w Poznaniu, sporządzonej w celu określenia wysokości podstaw do aktualizacji opłaty za użytkowanie wieczyste, wartość rynkową prawa własności nieruchomości położonej przy ul. (...) biegły określił na 29.821.430 zł.

W dniu 23 lutego 2001 roku Rada Nadzorcza (...) S.A. podjęła uchwałę nr(...)w której pozytywnie zaopiniowała wniosek Zarządu i wyraziła zgodę na podjęcie przez Zarząd jako Zgromadzenie Wspólników w spółkach (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. uchwały wyrażającej zgodę w trybie art. 228 pkt 4) k.s.h. na zbycie praw do nieruchomości wchodzących w skład majątku tych spółek za cenę niższą od wartości księgowej, nie niższą jednak niż określona w załączniku do uchwały, i najwyższą możliwą do uzyskania na rynku w terminie sprzedaży, który określi Zarządowi wymienionych spółek córek na piśmie Zarząd (...) S.A. Uchwałą nr (...) z 23 lutego 2001 r. Rada Nadzorcza (...) S.A. wyraziła zgodę na zbycie przez Zarząd udziałów w (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. za cenę niższą od wartości księgowej, nie niższą jednak niż wartość majątku spółki wyliczoną według cen jak w załączniku do uchwały nr (...) i najwyższą możliwą do uzyskania na rynku w terminie sprzedaży, który Zarząd uzna za niezbędny z uwagi na zapotrzebowanie Spółki na środki finansowe.

W dniu 25 czerwca 2001 roku (...) Bank S.A., powołując się na niestabilną sytuację finansową P., wezwał Zarządu Spółki do dodatkowego zabezpieczenia niewymagalnego jeszcze wówczas kredytu z umowy kredytowej nr (...) z dnia 22 maja 2001 roku, poprzez ustanowienie zastawu rejestrowego lub przewłaszczenie udziałów posiadanych przez (...) S.A. w (...) sp. z o.o. oraz w (...) sp. z o.o. Ówczesny Prezes Zarządu (...) S.A. A. W. (1) jeszcze w dniu 25 czerwca 2001 roku samodzielnie, bez udziału drugiego członka Zarządu Spółki i bez uzyskania opinii Rady Nadzorczej, wyraził zgodę w imieniu spółki na ustanowienie dodatkowych zabezpieczeń poprzez przewłaszczenie udziałów w spółkach (...) i ustanowił pełnomocnika w osobie T. S. do zawarcia z (...) Bank S.A. umowy przewłaszczenia. Do powyższej umowy kredytu nie został wówczas zawarty żaden aneks.

W dniu 28 czerwca 2001 roku. o godz. 22:00 w mieszkaniu A. W. (1) spisany został protokół Nadzwyczajnego Zgromadzeniu Wspólników (...) sp. z o.o. oraz protokół Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (...) sp. z o.o.

Jedynym wspólnikiem obu podmiotów była (...) S.A., reprezentowana przez Prezesa Zarządu A. W. (1), działającego także jako Przewodniczący NZW. A. W. (1) w imieniu jedynego wspólnika podjął wówczas uchwałę w sprawie odwołania z zarządu (...) sp. z o.o. oraz z zarządu (...) sp. z o.o. E. Z. z powodu utraty zaufania do niej jako do członka zarządu, a także uchwałę w sprawie powołania jego samego jako prezesa zarządu (...) sp. z o.o. oraz jako prezesa zarządu (...) sp. z o.o.

W dniu 29 czerwca 2001 r. odbyło się Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (...) S.A., na którym zgodnie z porządkiem obrad miano podjąć uchwały w przedmiocie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania zarządu z działalności spółki w 2000 r., sprawozdania finansowego za 2000 r., skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy (...) za 2000 r. i sposobu pokrycia straty, a także w przedmiocie udzielenia członkom zarządu absolutorium za 2000 r., zmian Statutu Spółki w paragrafach 2. 4. 8 ust. 1.14 ust. 1. 22. 24 ust. 2 zd. 1 i 27 ust. 2 zd. 1., wyrażenia zgody na zbycie praw do nieruchomości niewykorzystywanych przez Spółkę na prowadzenie działalności statutowej oraz zmian w składzie Rady Nadzorczej.

Wybrany na Przewodniczącego Zgromadzenia P. R. na początku obrad zgłosił wniosek o zmianę kolejności podejmowania uchwał i zaproponował rozpatrywanie jako pierwszej sprawy zmian w składzie Rady Nadzorczej. E. N. (1) wniosła wówczas o doprecyzowanie tego punktu porządku obrad poprzez dodanie, iż chodzi o odwołanie jednego członka Rady Nadzorczej, jednak jej wniosek został odrzucony, a uchwała o zmianie porządku obrad ostatecznie podjęta zgodnie z wnioskiem Przewodniczącego. Przewodniczący złożył wówczas wniosek o odwołanie całej Rady Nadzorczej. Na mocy uchwały nr 1 (...) odwołało całą Radę Nadzorczą w dotychczasowym składzie, tj. W. A., M. K., A. K., E. N. (1), W. N. (1), J. P. (1) i M. S. (1). Na mocy uchwał nr 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 w skład Rady Nadzorczej powołano: J. P. (2), J. W., P. B. (kandydaci zgłoszeni przez (...) Bank S.A.), M. K. (kandydat zgłoszony przez D. K.), J. P. (1) (kandydat zgłoszony przez M. S. (1)), M. S. (1) (kandydat zgłoszony przez J. P. (1)), B. D. (kandydat zgłoszony przez J. S.), natomiast uchwała nr 9 w przedmiocie powołania do rady nadzorczej A. K. (kandydata zgłoszonego przez E. N. (1)) nie została podjęta. W dniu 25 czerwca 2001 roku J. P. (1) i M. S. (1) udzielili pełnomocnictw D. K. do reprezentowania ich na zgromadzeniu w dniu 29 czerwca 2001 r., w tym do wykonywania prawa głosu. Po głosowaniu w przedmiocie wyboru Rady Nadzorczej J. P. (1) i M. S. (1) opuścili zgromadzenie, przy czym w protokole odnotowano, że przed wyjściem ustanowili pełnomocnika - substytutę i złożyli substytucję. Na (...) w dniu 29 czerwca 2001 r. nie zostały podjęte uchwały w przedmiocie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania zarządu z działalności Spółki w 2000 roku, sprawozdania finansowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy (...) za 2000 rok. Uchwałą nr 13 zadecydowano natomiast o pokryciu straty netto za 2000 rok w kwocie 2.920.864.48 zł z kapitału zapasowego utworzonego zgodnie ze Statutem spółki, na podstawie uchwał nr 14 i nr 17 udzielono absolutorium za 2000 r. członkom zarządu: J. J., M. K., zaś uchwały nr 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22 w przedmiocie udzielenia absolutorium pozostałym członkom zarządu nie zostały podjęte. Nie została również podjęta uchwała nr 23 w przedmiocie zmian w Statucie, natomiast podjęto uchwałę nr 26 w sprawie wyrażenia zgody na zbycie praw do nieruchomości niewykorzystywanych przez Spółkę na prowadzenie działalności statutowej. W trakcie przerwy w Zgromadzeniu członkowie nowo wybranej Rady Nadzorczej B. D. i J. P. (2) powiadomili E. Z., iż Rada Nadzorcza odwołała ją z funkcji Członka Zarządu. Jedynym członkiem Zarządu (...) S.A. został zatem A. W. (1).

W wyniku zawiadomienia złożonego przez W. N. (1) do Przewodniczącego (...), Przewodniczący (...) złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w sprawie istnienia pomiędzy (...) Bank S.A., M. S. i J. P. przed 27 lutego 2002 roku porozumienia, o którym nie poinformowali oni publicznie. Postępowanie wszczęte przez Prokuraturę Okręgową w Poznaniu, sygn. V Ds 105/04, zostało następnie umorzone.

W dniu 2 lipca 2001 roku główny kredytodawca (...) S.A. przesłał na ręce A. W. (1) - Prezesa Zarządu (...) S.A. projekt aneksu do umowy kredytu inwestycyjnego, udzielonego w kwocie 15 mln USD na finansowanie budowy zakładu ubojowo - przetwórczego w R., który regulował wszelkie kwestie związane z wnioskiem Spółki o zmianę harmonogramu spłaty kredytu. Głównym warunkiem zgody banku na restrukturyzację było ustanowienie hipoteki w kwocie 20 mln zł na nieruchomości przy ul. (...) w P., stanowiącej majątek spółki (...). Rada Nadzorcza P. w dniu 27 czerwca 2001 r. wyraziła zgodę na ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia w postaci obciążenia hipotecznego, jednak jedynie do kwoty 15 mln zł i pod warunkiem spełnienia innych wymienionych w tej opinii kryteriów. Dalsze

rozmowy w kwestii projektu aneksu były prowadzone z (...) S.A. przez dwóch członków Rady Nadzorczej P.: E. N. (1) i W. A..

W dniu 4 lipca 2001 r. (...) Bank S.A. udzielił (...) S.A. kolejnego kredytu, na kwotę 6 mln zł. Kredyt ten został spłacony jeszcze w lipcu 2001 r. z pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży udziałów w (...) sp. z o.o., natomiast kredyt z maja 2001 r. był spłacany w czasie, jaki przewidywała umowa.

W sprawozdaniu z wyników badania zagadnień związanych z prowadzeniem spraw Spółki (...) S.A. za lata 2000 - 2002 oraz I kwartał 2003 r. (...), (...) sp. z o.o. stwierdził, że przewłaszczenie udziałów w spółkach (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. na zabezpieczenie kredytu udzielonego przez (...) Bank nie było uzasadnione, albowiem udzielony spółce kredyt w kwocie 600 tys. (...) był zabezpieczony zgodnie z zawartą umową w sposób proporcjonalny do ryzyka kredytowego. Zabezpieczenie dodatkowe blisko 100 krotną wartością aktywów nie znajdowało uzasadnienia także w świetle sytuacji w Spółce, która to sytuacja w okresie miesiąca od zawarcia umowy kredytowej nie uległa istotnej zmianie. Przewłaszczenie udziałów uniemożliwiło natomiast skorzystanie z bardzo korzystnej dla P. restrukturyzacji kredytu zaciągniętego w (...) S.A., będącym największym wierzycielem spółki (...). W ocenie biegłego rewidenta Prezes Zarządu A. W. (1) naruszył postanowienia § 18 pkt 11 Statutu, nie informując Rady Nadzorczej o zamiarze przewłaszczenia tak znaczącego majątku na rzecz (...) Bank S.A., którego zaangażowanie kredytowe w Spółce wynosiło w czerwcu 2001 r. jedynie ok. 2 % sumy kredytów oraz nie zasięgając opinii Rady Nadzorczej, tak jak to miało miejsce w przypadku żądania dodatkowych zabezpieczeń przez (...) S.A. Naruszył także postanowienia Regulaminu Zarządu, nie informując o powyższym Członka Zarządu E. Z. i nie zwołując w tej sprawie posiedzenia Zarządu celem podjęcia decyzji w formie uchwały. Uniemożliwienie obciążenia nieruchomości przy ul. (...) hipoteką na rzecz głównego wierzyciela (...) S.A. zmniejszało atrakcyjność udziałów w spółce (...) sp. z o.o., które w dniu 19 lipca 2001 roku sprzedane zostały spółce (...) sp. z o.o., powiązanej kapitałowo z (...) Bank S.A. Zdaniem biegłego rewidenta przewłaszczenie miało na celu przejęcie przez (...) Bank władztwa nad atrakcyjnymi (...) Spółki (...), ze szkodą dla niej.

W myśl § 5 ust. 1 pkt 1 Regulaminu Działania, Zarząd (...) S.A. rozstrzygał o sposobie załatwiania spraw i podejmował uchwały m.in. w przypadku wniesienia sprawy przez członków Zarządu, w szczególności gdy sprawy te przekraczają zakres ich umocowań lub kompetencji wynikających z regulaminu organizacyjnego Spółki bądź spraw o znacznym ciężarze gatunkowym, stwarzającym poważne ryzyko dla Spółki, jak również wymagających zaangażowania środków finansowych o wartości ponad 10.000 ECU. Zgodnie z § 18 ust. 2 pkt 11 Statutu Spółki do szczególnych uprawnień Rady Nadzorczej należało m.in. wyrażanie opinii we wszystkich innych sprawach spółki.

Na posiedzeniu w dniu 13 lipca 2001 r. Rada Nadzorcza Spółki (...) podjęła uchwałę o podwyższeniu wynagrodzenia Prezesa Zarządu A. W. (1) z kwoty 15.000 zł do kwoty 25.000 zł oraz uchwałę o powołaniu na stanowisko Wiceprezesa Zarządu I. S. z wynagrodzeniem w kwocie 20.000 zł.

W dniu 23 lipca 2001 roku członkowie Rady Nadzorczej P., J. P. (2) i J. P. (1) zawarli z (...) Grupą (...), w której był zatrudniony I. S., umowę, na podstawie której spółka wypłacała (...) dodatkowo kwotę 8.000 zł przez 4 miesiące tytułem dodatkowego wynagrodzenia za sprawowanie funkcji przez I. S.. E. N. (1) wystąpiła z powództwem przeciwko J. P. (2), J. P. (1) i I. S. o zwrot wypłaconej na tej podstawie kwoty 32.000 zł. Powództwo to zostało uwzględnione w stosunku do I. S.. Po objęciu funkcji Wiceprezesa Zarządu Spółki przez I. S. został zakupiony dodatkowy samochód P. (...), pomimo że Spółka dysponowała już trzema samochodami. I. S. ustąpił z funkcji w listopadzie 2002 r., kiedy przyjął stanowisko podsekretarza stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa.

Po posiedzeniu (...) z dnia 29 czerwca 2001 roku akcjonariusze mniejszościowi bezskutecznie żądali zwołania przez Zarząd (...). Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2002 roku Sąd Rejonowy w Poznaniu oddalił wnioski E. Z. i innych akcjonariuszy o sądowe upoważnienie do zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia w celu dokonania wyboru członków Rady Nadzorczej oddzielnymi grupami. Apelacja w tej sprawie została wprawdzie oddalona przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 27 marca 2002 r., jednak przyczyną jej oddalenia był fakt, że żądanie wnioskodawców zostało spełnione przez Zarząd w toku postępowania apelacyjnego, poprzez umieszczenie stosownego

punktu w porządku obrad na (...) zwołane na 19 kwietnia 2002 r. Sąd Okręgowy podzielił natomiast w uzasadnieniu postanowienia opinię skarżących, że odmowa zwołania (...) przez Zarząd z przyczyn formalnych nie była uzasadniona.

W dniu 19 lipca 2001 r. pomiędzy (...) S.A. a powodem zawarto umowę rozwiązującą umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie z dnia 27 czerwca 2001 roku, a udziały w spółkach (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. zostały powrotnie przeniesione na (...) S.A., o czym Spółka ogłosiła w dniu 20 lipca 2001 r. Jeszcze 19 lipca 2001 r. zawarta została umowa sprzedaży 100 % udziałów w spółce (...) sp. z o.o. przez (...) S.A. reprezentowany przez Prezesa Zarządu A. W. (1) na rzecz spółki zależnej od powodowego Banku: (...) sp. z o.o., za cenę 40 mln zł, bez przeprowadzenia postępowania przetargowego. Wspólnikami T. T. (...) byli (...) Bank S.A. oraz dwaj pracownicy tego banku na stanowiskach kierowniczych: J. M. i A. W. (2). Kapitał zakładowy T. T. (...) wynosił 10.000 zł, prezesem zarządu był również pracownik (...) Bank S.A. o nazwisku K., a siedziba mieściła się pod adresem (...) Bank S.A.

Umowa sprzedaży udziałów przewidywała opcję odkupu przez Z. P. udziałów (...) sp. z o.o. w ciągu 2 lat od dnia zawarcia umowy. Cena za udziały w przypadku przyjęcia oferty odkupu miała być równa cenie powiększonej o WIBOR (3 miesiące) i 1,2 %. Cena za opcję odkupu została ustalona na kwotę 80 tys. zł i miała być potrącona z ceny 40 mln zł. Opcja odkupu ulegała skróceniu do 60 dni w przypadku, gdy kupujący (...) sp. z o.o. znajdzie nabywcę udziałów (...) sp. z o.o. lub jej nieruchomości po cenie wyższej niż 40 mln zł W przypadku zawarcia przez T.-T. (...) umowy sprzedaży udziałów lub nieruchomości nabywcy wskazanemu przez T. - T. (...), spółka ta miała obowiązek zapłacić (...) S.A. dodatkowe wynagrodzenie w wysokości 85 % uzyskanej z tytułu sprzedaży nadwyżki ponad cenę 40 mln zł. W dniu 6 lutego 2003 r. do umowy został zawarty aneks, podpisany w imieniu (...) S.A. przez Prezesa Zarządu S. K., w przedmiocie przedłużenia obowiązywania oferty odkupu do końca roku oraz dodatkowego wynagrodzenia dla (...) S.A. w przypadku znalezienia przez (...) S.A. w okresie obowiązywania oferty odkupu nabywcy udziałów (...) sp. z o.o., bądź nieruchomości, których ta spółka była właścicielem, w postaci 100 % nadwyżki uzyskanej od potencjalnego nabywcy ponad cenę odkupu. Aneks w jednym aspekcie pogorszył warunki umowy z dnia 19 lipca 2001 r., zmniejszając wartość korzyści dla (...) S.A. możliwych do uzyskania od potencjalnego nabywcy zaproponowanego przez (...) sp. z o.o. - z 85 % nadwyżki ponad cenę 40 mln zł do 85 % nadwyżki ponad cenę odkupu, tj. 40 mln zł plus WIBOR 3M + 1,2 %. W zakresie wydłużenia okresu obowiązywania oferty odkupu był on natomiast co do zasady korzystny dla (...) S.A.

(...), (...) sp. z o. o. ustalił, że Zarząd (...) S.A. nie poprzedził zawarcia umowy z dnia 19 lipca 2001 r. oceną wpływu tej transakcji na Spółkę, w szczególności w kontekście proponowanej przez (...) S.A. restrukturyzacji kredytu, nie przeprowadził procedur zmierzających do porównania ofert potencjalnych nabywców z ofertą spółki (...), do czego był zobowiązany w interesie spółki publicznej, notowanej na (...), a także w interesie wierzycieli, w tym Banku (...) S.A. Opcja odkupu uzależniona została od zapłaty ceny powiększonej o WIBOR (za okresy trzymiesięczne) + 1,2 %, co powodowało istotny wzrost ceny odkupu z upływem czasu przewidzianego do skorzystania z opcji odkupu i czyniła tę opcję mało realną, w sytuacji gdy na rynku bankowym występowały znacznie korzystniejsze warunki kredytu niż waloryzacja ceny przewidziana w umowie. Biegły rewident podkreślił przy tym, że Prezes A. W. (1) bez zgody Członka Zarządu E. Z. anulował podpisane przez Zarząd podanie o otwarcie przez sąd postępowania układowego, albowiem na zbycie aktywów wymagana byłaby zgoda sądu. Zdaniem biegłego uprzednie przewłaszczenie udziałów w spółce (...) sp. z o.o. miało na celu zabezpieczenie dokonania zaplanowanej z góry transakcji zbycia udziałów tej spółki.

Syndyk Masy Upadłości (...) S.A. oraz Bank (...) S.A. (dawny (...) S.A.) wnieśli powództwa ze skargi pauliańskiej dotyczące umowy zbycia udziałów w (...) Sp. z o.o. Powództwo syndyka zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 8 października 2008 r., sygn. XX GC 660/05. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 1 grudnia 2009 r. oddalił apelację powoda.

W dniu 31 lipca 2001 r. Zarząd (...) S.A. podjął uchwałę nr 9 w sprawie restrukturyzacji finansowej Spółki przy wykorzystaniu środków uzyskanych ze sprzedaży 100 % udziałów w (...) sp. z o.o. m.in. na częściową spłatę kredytów, w tym kredytu udzielonego przez (...) Bank S.A., a także uchwałę nr 9a w której m.in. postanowił rozliczyć zadanie inwestycyjne - zakład ubojowo przetwórczy w R. z dniem 01.04.2000 r. Następnie Zarząd (...) podjął kolejno uchwały:

- w dniu 31 sierpnia 2001 roku uchwałę nr 16 w przedmiocie sprzedaży samochodu marki C. za cenę poniżej wartości księgowej, nie mniejszą niż 85.000 zł,

- w dniu 14 września 2001 roku uchwałę w przedmiocie likwidacji sklepu firmowego nr 27 w P. przy ul. (...),

- w dniu 27 września 2001 roku uchwałę o likwidacji sklepu w Ś. W.. i uchwałę w sprawie powołania zespołu ds. likwidacji majątku w zamkniętych zakładach produkcyjnych,

- w dniu 25 października 2001 roku uchwały, na podstawie których postanowił sprzedać nieruchomości: przy ul. (...) w Ś. W., przy ul. (...) w P. oraz własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu przy ul. (...) w M. wraz z wyposażeniem sklepu .

Z dniem 14 grudnia 2001 roku Rada Nadzorcza (...) S.A. powołała na członka Zarządu E. S., pełniącą funkcję Głównego Księgowego od 1995 r. a zatrudnioną w Spółce (...) już wcześniej.

W dniu 28 lutego 2002 roku zarząd (...) Bank S.A. podał do publicznej wiadomości, że (...) Bank S.A., J. P. (1) i M. S. (1) - akcjonariusze (...) S.A., posiadający łącznie 844.999 akcji tej Spółki, stanowiących 49,99 % kapitału zakładowego i dających prawo do wykonywania 844.999 głosów na (...) Spółki, co stanowi 49,99 % ogólnej liczby głosów na (...) Spółki, zawarli w dniu 27 lutego 2002 r. porozumienie, na mocy którego podejmują wzajemne zobowiązanie prowadzenia działań mających na celu utrzymywanie posiadanych pakietów akcji Spółki, aby zapewnić skuteczną jej restrukturyzację oraz wzajemne zobowiązanie prowadzenia działań zmierzających do zbycia posiadanych przez strony akcji Spółki w możliwych trybach dopuszczanych przez ustawę P.o.p.o.p.w., Regulamin (...) oraz kodeks cywilny. Porozumienie stanowiło, iż zbycie akcji Spółki możliwe jest tylko w przypadku łącznego zbycia lub rozporządzenia całymi pakietami akcji posiadanyymi przez wszystkie strony lub po uzyskaniu jednomyślnej zgody wszystkich stron porozumienia, ustanawiało obowiązek każdorazowego uzgadniania wspólnego stanowiska, zgodnego z ustaleniami głosowania w organach Spółki, a nadto przewidywało zobowiązania gwarancyjne w przypadku złamania przez któregokolwiek z akcjonariuszy jego postanowień - w kwocie 15 mln zł. Zasada wspólnego głosowania była stosowana przez strony porozumienia również w Radzie Nadzorczej.

W dniu 26 kwietnia 2002 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (...) S.A., do udziału w którym nie został dopuszczony akcjonariusz (...) Ltd. Zgromadzenie podjęło m.in.: uchwałę nr 8 w sprawie przyjęcia i zatwierdzenia skorygowanego sprawozdania zarządu z działalności Spółki w 2000 r., uchwałę nr 9 w sprawie przyjęcia i zatwierdzenia skorygowanego sprawozdania finansowego z działalności Spółki za 2000 r., uchwałę nr 10 w sprawie przyjęcia i zatwierdzenia skonsolidowanego, skorygowanego sprawozdania finansowego z działalności grupy (...) za 2000 r., uchwałę nr 11- postanowienie pokrycia straty netto z korekty za 2000 r. w kwocie 20.159.406,16 zł w części z kapitału zapasowego utworzonego zgodnie ze Statutem Spółki, uchwałę nr 23 - wyrażenie zgody na zbycie za cenę i na warunkach zaakceptowanych przez Radę Nadzorczą praw do nieruchomości położonej w Ś. W.. przy ul. (...), uchwały nr 25 - 29 o wyborze J. P. (2), J. W., M. S. (1), J. P. (1) i A. M. do Rady Nadzorczej oraz uchwałę nr 30 zmieniającą zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej delegowanych do wykonywania stałego indywidualnego nadzoru poprzez obniżenie wynagrodzenia z dotychczasowej wysokości (dwukrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc poprzedniego kwartału) do 500 zł miesięcznie.

Na podstawie uchwały nr 32, po dokonaniu poprawek w jej projekcie, (...) na wniosek W. N. (1) postanowiło powołać Spółkę (...), (...) sp. z o.o. jako rewidenta do spraw szczególnych w rozumieniu art. 158b ustawy P.o.p.o.p.w., w celu zbadania spraw związanych m.in. z przewłaszczeniem na zabezpieczenie udziałów w spółkach (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. dokonany na rzecz (...) Bank S.A. w dniu 28 czerwca 2001 roku na zabezpieczenie kredytu udzielonego na podstawie umowy z dnia 22 maja 2001 roku. Zmiana w stosunku do pierwotnego projektu uchwały polegała na tym, że uchwalono iż koszty związane z przeprowadzeniem badania pokryje wnioskodawca W. N. (1), oraz poczyniono następującą uwagę: „po przedstawieniu raportu Zarząd uważa, że badanie jest merytorycznie nieuzasadnione, a raport odpowiada na wszystkie pytania wnioskodawcy”. Akcjonariusze: Z. O., E. Z., E. N. (1), W. N. (1), A. K., W. A. i W. K. złożyli pisemne oświadczenia, zawierające uwagi i zarzuty co do pkt 4. ppkt 1-4 porządku obrad dotyczących zatwierdzenia skorygowanych sprawozdań za 2000 r. W drodze głosowania w grupach nr 1 i nr 2 utworzonych w trybie

art. 385 § 3 i 5 k.s.h. wybrano Z. O. i E. N. (1) na członków Rady Nadzorczej oraz delegowano je na podstawie art. 390 § 2 k.s.h. do stałego indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych.

Począwszy od 26 kwietnia 2002 r., na skutek interwencji pozwanych, udział w zgromadzeniach brali przedstawiciele (...), którzy monitorowali ich przebieg.

W dniu 23 sierpnia 2002 roku Prezes Zarządu (...) sp. z o.o. zawarł z akcjonariuszem i członkiem Rady Nadzorczej Z. P. M. S. (1) przedwstępną umowę sprzedaży nieruchomości położonej przy ul. (...) w P. z zastrzeżeniem, że jeżeli do dnia 20.10.2002 r., tj. do terminu zawarcia umowy przyrzeczonej, nie zostanie wpisane prawo użytkowania wieczystego w księdze wieczystej na rzecz (...) sp. z o.o., to spółka ta zapłaci M. S. karę umowną. Cena sprzedaży została zdaniem (...), (...) sp. z o.o. znacznie zaniżona w stosunku do cen oferowanych przez innych nabywców - o co najmniej 1,5 mln zł. Umowa przyrzeczona nie doszła do skutku, gdyż Sąd wieczystoksięgowy dokonał wpisu prawa użytkowania wieczystego na rzecz D. (...) dopiero w dniu 18 grudnia 2002 r. M. S. (1) zgłosił wówczas wierzytelność wobec (...) sp. z o.o. w wysokości 1 mln zł tytułem zwrotu uiszczonych zaliczek i kar umownych. Zarząd (...) S.A. uznał istnienie tej wierzytelności, a (...) sp. z o.o. ustanowiła hipotekę na ww. nieruchomości na rzecz M. S.. Rada Nadzorcza zgłaszała w tym przedmiocie poważne zastrzeżenia co do wyboru nabywcy, ustalenia ceny zakupu, warunków zawarcia umowy przyrzeczonej i związanych z tym kar umownych.

W dniu 15 stycznia 2003 r. M. S. (1) zawarł z (...) sp. z o.o. umowę pożyczki w kwocie 2,5 mln zł na okres pół roku, którą to kwotę zobowiązał się przekazać tej spółce do 28 lutego 2003 r. Zabezpieczeniem pożyczki była hipoteka umowna w kwocie 2,5 mln zł na nieruchomości przy ul. (...) w P.. M. S. (1) za zezwoleniem (...) sp. z o.o. miał wpłacić kwotę pożyczki na rachunek (...) Banku (...) po ustanowieniu hipoteki umownej łącznej w kwocie 2,5 mln zł na nieruchomościach przy ul (...) i ul. (...) i otrzymaniu oświadczenia (...) Banku (...) S.A. o zrzeczeniu się przez Bank hipotek w kwocie 1.250 tys. (...) i 1.910 tys. zł, ustanowionych na nieruchomości przy ul. (...) bez wygaśnięcia wierzytelności.

W dniu 7 maja 2003 r. pomiędzy (...) Bank S.A. a Biurem (...) sp. z o.o. doszło do zawarcia umowy, której przedmiotem było zlecenie wykonania w terminie 2 miesięcy czynności wyszukania i przedstawienia inwestora zainteresowanego zakupem 844.999 akcji (...) S.A. posiadanych przez M. S., J. (...) Bank S.A., do sprzedaży których w imieniu wszystkich wymienionych akcjonariuszy upoważniony był (...) Bank S.A. na podstawie § 5 porozumienia akcjonariuszy z dnia 27 lutego 2002 r.

W dniu 20 maja 2003 r. Prokurator Rejonowy P. wszczął śledztwo pod sygn. 2 Ds(...) w sprawie przekroczenia uprawnień przez Prezesa Zarządu (...) sp. z o.o. poprzez zawarcie przedwstępnej umowy sprzedaży nieruchomości przy ul. (...) po rażąco zaniżonej cenie, bez należytego rozpoznania ofert, dopełnienia procedur przetargowych i ustalenia najkorzystniejszej dla spółki ceny zbycia, tj. o przestępstwo z art. 296 § 1 k.k. W sprawie o sygn. 1 Ds. (...) Prokuratura Rejonowa P. wszczęła natomiast śledztwo dotyczące nadużycia uprawnień przez Prezesa Zarządu (...) S.A. przy sprzedaży nieruchomości przy ul. (...) w P..

W dniu 23 maja 2003 roku (...) S.A. wypowiedział Spółce udzielone kredyty w kwocie 10.352.334,30 USD.

Również w dniu 23 maja 2003 r. skierowane zostało przez pozwane do Prezesa NBP- Przewodniczącego (...) pismo, z którego powód wywodzi swoje roszczenia w niniejszym procesie.

Dnia 5 czerwca 2003 roku Spółka (...) otrzymała list intencyjny od Zakładów (...) sp.j. zainteresowanych nabyciem jej akcji i pełnieniem w niej roli inwestora strategicznego. ZM (...) sp.j. prowadziła w tym przedmiocie rozmowy z jednej strony z E. i W. N. (1), którzy chcieli sprzedać swe akcje za cenę 30 zł/akcja, zaś z drugiej strony z J. P. (1), (...) Bank S.A. (reprezentowanym m.in. przez J. P. (2)), który wyrażał gotowość zbycia swych akcji za cenę 1zł/akcja. Ostatecznie do transakcji nie doszło z uwagi na oferowaną cenę akcji i znaczne zadłużenie Spółki, pomimo wstępnego uzgodnienia przez współników ZM (...) sp.j. warunków restrukturyzacji kredytu P. w (...) S.A. W dniu 30 czerwca 2003 r. odbyło się Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki (...) S.A., na którym rozpatrzono i zatwierdzono sprawozdania za 2002 r: Zarządu z działalności Spółki, finansowe i skonsolidowane finansowe grupy (...) S.A., a

ponadto podjęto uchwałę w przedmiocie pokrycia z kapitału zapasowego straty poniesionej w 2002 r. w kwocie 11.650.669 zł oraz niepokrytej straty z lat ubiegłych w kwocie 36.000 zł. Po przerwie wznowiono obrady 15 lipca 2003 r. E. N. (1) złożyła wówczas wniosek formalny w sprawie głosowania uchwał odmawiających udzielenia absolutorium członkom Zarządu i członkom Rady Nadzorczej, na co Przewodniczący (...) stwierdził, że proponowane przez E. N. (1) uchwały mogą spowodować niepotrzebny zamęt, gdyż w przypadku niepodjęcia uchwały w związku z brakiem stosownej większości nie będzie wiadomo co to ma oznaczać, w szczególności nie będzie można tego zakwalifikować jako udzielenie absolutorium. Ostatecznie głosowaniu poddano uchwały zgodne z porządkiem obrad i udzielono absolutorium wszystkim członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej poza E. N. (1), J. K. (1), Z. O. i E. Z.. Po kolejnej przerwie wznowiono obrady 30 lipca 2003 r. Poddano wówczas pod głosowanie projekt uchwały nr 24 w sprawie zmiany Statutu Spółki przez dodanie § 7a upoważniającego zarząd do podwyższenia kapitału zakładowego w granicach kapitału docelowego w wysokości 12.675.000 PLN, poprzez emisję nowych akcji, wydawania nowych akcji w ramach kapitału docelowego zarówno za wkłady pieniężne, jak i za wkłady niepieniężne, w tym poprzez konwersję długu na kapitał, z wyłączeniem prawa poboru. W motywach uchwały Zarząd wskazał na pogarszającą się sytuację finansową Spółki, przejawiającą się m.in. w tym, że przyjęty uchwałą 39/98 z. 21 września 1998 roku plan finansowania inwestycji Zakładu (...) w R. na lata 1998-2008 okazał się nierealistyczny. Zarząd podał, że trudności finansowe Spółki skumulowały się już w I półroczu 2001 r., ale dzięki przeprowadzonej transakcji sprzedaży udziałów i zasilenia finansów Spółki 40 mln zł sytuacja finansowa Spółki chwilowo została opanowana, gdyż przeważająca część tej kwoty została przeznaczona na spłatę pilnych zaległych zobowiązań. Nadal brakowało środków obrotowych na realizację produkcji w rozmiarach pozwalających na wykorzystywanie zainstalowanych mocy wytwórczych i Spółka już w II półroczu 2002 r. znalazła się ponownie w trudnej sytuacji finansowej. Głównym źródłem finansowania były zobowiązania długo i krótkoterminowe, które na koniec 2002 r. wynosiły 69% pasywów, a wraz z rezerwami na zobowiązania sięgnęły 75 % pasywów na koniec I kwartału 2003 r. Największą pozycję stanowią kredyty bankowe i pożyczki w (...) S.A. (...) Banku (...) S.A., których łączna wartość przekracza 59 mln zł. Zabezpieczenia z tytułu tych kredytów obejmowały cały majątek Spółki powodując, że nie posiadała ona już zdolności kredytowej. (...) zadłużenia wyczerpywała środki obrotowe Spółki zmniejszając możliwości finansowania produkcji. Aktywa obrotowe na koniec 2002 r. stanowiły jedynie 5 % aktywów ogółem. Firma dawno utraciła płynność finansową i zdolność do terminowego regulowania zobowiązań. Zarząd stwierdził, iż konieczna jest szybka zmiana struktury finansowania w kierunku zwiększenia udziału kapitałów własnych. W tym celu Zarząd sporządził Program Naprawczy oparty o trzy elementy: minimalizację kosztów Spółki, pozyskanie inwestora strategicznego dysponującego rynkami zbytu na produkty Spółki i finansowanie jej działalności operacyjnej, oraz zmniejszenie obciążeń finansowych poprzez częściowe oddłużenie Spółki, w tym sądowy układ z wierzycielami i konwersję części zadłużenia inwestycyjnego w (...) na akcje. Uchwała nr 24 nie uzyskała jednak wymaganej większości głosów. Woli przeprowadzenia konwersji wierzytelności na akcje nie wyrazili też kredytodawcy, tj. Bank (...), (...) i (...).

Na posiedzeniu Rady Nadzorczej (...) S.A. w dniu 8 sierpnia 2003 roku pozwane przyznały, że informacja, jakoby A. W. (2) był ojcem J. P. (2), okazała się nierzetelna. Na posiedzeniu tym oraz na posiedzeniu w dniu 22 sierpnia 2003 r. przedmiotem obrad była również ocena sprawozdania rewidenta do spraw szczególnych K., (...) sp. z o.o., które zostało zakwestionowane m.in. przez Przewodniczącą Rady Nadzorczej J. P. (2).

W dniu 30 września 2003 r. spółka (...) sp. z o.o. jako biegły rewident do spraw szczególnych sporządziła raport co do wyników finansowych P. w latach 1998 - 2001, w tym sprawozdania finansowego za 2000 rok i wskazała m.in., że zasadnym i zgodnym z przepisami ustawy o rachunkowości było wprowadzenie korekty kosztu amortyzacji zakładu w R. z dniem 1 kwietnia 2000 r., albowiem Spółka osiągała przychody w związku z prowadzeniem produkcji w tym zakładzie, a jednocześnie nie wykazywała żadnych kosztów jego amortyzacji.

Pismem z dnia 26 sierpnia 2003 r. Dyrektor Departamentu Spółek Publicznych i Finansów (...) zwrócił się z zapytaniem do Dyrektora Departamentu Rachunkowości Ministerstwa Finansów o udzielenie odpowiedzi w zakresie pięciu zagadnień związanych z zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za rok obrotowy 2000 przez walne zgromadzenie akcjonariuszy spółki publicznej w terminie późniejszym niż przewidziany dla podjęcia uchwały w tym przedmiocie, w świetle ustawy o rachunkowości z 1994 r. W odpowiedzi Dyrektor Departamentu Rachunkowości

Ministerstwa Finansów w dniu 22 października 2003 r. wyjaśnił m.in., że jednostka nie mająca zatwierzonego sprawozdania finansowego w terminie 9 miesięcy od dnia bilansowego powinna była złożyć je wraz z innymi wymaganymi dokumentami do właściwego rejestru sądowego dwukrotnie: pierwszy raz w okresie 15 dni po 9-u miesiącach od dnia bilansowego, a drugi raz w okresie 15 dni po zatwierdzeniu tego sprawozdania. Dokonanie korekty sprawozdania finansowego za wcześniejszy rok obrotowy w okresie późniejszym jest co do zasady dopuszczalne.

Wyrokiem z dnia 30 września 2003 r. w sprawie IV GC 168/03 Sąd Okręgowy w Poznaniu stwierdził nieważność uchwały nr 3 (...) S.A. z 28 stycznia 2003 r. w przedmiocie uchylecia Regulaminu Wynagradzania Rady Nadzorczej Spółki i postanowienia, iż członkom Rady Nadzorczej nie przysługuje żadne wynagrodzenie poza zwrotem kosztów związanych z udziałem w pracach Rady Nadzorczej, oraz oddalił powództwo w zakresie żądania stwierdzenia nieważności uchwał nr 5, 6, 7 i 8 w sprawie wyboru członków Rady Nadzorczej.

Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2003 r. w sprawie IX GC 685/01 Sąd Okręgowy w Poznaniu stwierdził nieważność uchwał (...) podjętych w dniu 29 stycznia 2001 r., w tym uchwały powołującej P. R. na Przewodniczącego Zgromadzenia. Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny w Poznaniu w sprawie I ACa 1200/03 zmienił zaskarżony wyrok częściowo, w ten sposób że oddalił powództwo o stwierdzenie nieważności względnie uchylenie pozostałych uchwał, stwierdzając, że wadliwy wybór Przewodniczącego nie ma wpływu na wynik głosowania, treść i formę uchwał, a nadto nie doszło do naruszenia art. 404 § 1 k.s.h. Sąd Apelacyjny uznał także za wadliwe przyjęcie przez Sąd I instancji przypuszczenia, że pomiędzy częścią akcjonariuszy nowo wybranych członków Rady Nadzorczej oraz Przewodniczącym Zgromadzenia istniało porozumienie, o jakim mowa w art. 158a ust. 3 ustawy P.o.p.o.p.w. Kasację powódek Sąd Najwyższy oddalił wyrokiem z dnia 24 listopada 2004 r., sygn. akt II CK 210/04.

Wyrokiem częściowym z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie IX GC 431/02 Sąd Okręgowy w Poznaniu stwierdził nieważność uchwał nr(...) (...) S.A. z 26 kwietnia 2002 r. oraz oddalił powództwo o uchylenie uchwały (...) Wyrokiem ostatecznym w sprawie IX GC 432/02 Sąd stwierdził nieważność uchwał nr(...) (...) z 26 kwietnia 2002 r. oraz uchylił uchwałę nr 30 (...) z dnia 26 kwietnia 2002 r. Uchwały(...) zostały uznane za nieważne z uwagi na podjęcie ich na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy, co jest sprzeczne z art. 395 § 2 k.s.h. Ponadto uchwały nr(...) podjęto z naruszeniem art. 395 § 1 k.s.h. i art. 45, 49 i 50 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości. Sąd Okręgowy w Poznaniu stwierdził także, że uchwały nr(...) są nieważne z powodu niedopuszczenia do udziału w (...) akcjonariusza posiadającego 10 % akcji, (...) Diatonik, na skutek celowych i bezprawnych działań zarządu Spółki. Uchwała (...) została uchylona z powodu jej sprzeczności z dobrymi obyczajami, gdyż stanowiła szykanę ze strony akcjonariuszy większościowych, mającą na celu „ukaranie” akcjonariuszy mniejszościowych za skorzystanie z możliwości delegowania swoich przedstawicieli do stałego indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych.

W dniu 10 lutego 2004 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w sprawie I ACa 1303/03 oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 26 czerwca 2003 r. Sąd Apelacyjny ustalił, że sprawozdania objęte uchwałami (...) były już przedmiotem rozpatrzenia i głosowania podczas obrad (...) w dniu 29 czerwca 2001 r., jednak nie zostały wówczas zatwierdzone, gdyż nie uzyskały wymaganej większości głosów. Walne zgromadzenie w dniu 29 czerwca 2001 r. nie podjęło zarazem żadnych uchwał odnośnie dodatkowego powołania biegłych rewidentów celem dalszego badania sprawozdań, ani uchwały o zwrocie sprawozdań do poprawienia i ponownego przedstawienia. Zatem niezatwierdzone sprawozdanie finansowe powinno zostać złożone w sądzie najpóźniej do dnia 15 października 2001 r. zgodnie z art. 69 ust. 2 ustawy o rachunkowości. Niedopuszczalne było dokonywanie zmian w sprawozdaniu za rok 2000 w roku 2002. Sąd Apelacyjny w Poznaniu uznał również za niezasadny zarzut naruszenia przez powodów art. 156 ust. 1 w zw. z art. 149 ust. 1 i 158a ust. 3 pkt. 1 ustawy - Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, skoro Komisja Papierów Wartościowych i Giełd nie zakwalifikowała komunikatu W. N. (1) z dnia 25 marca 2002 roku jako informacji o zawarciu porozumienia w rozumieniu art. 158a ust. 3 pkt 1 tej ppkt b ustawy, gdyż nie było podstaw do przyjęcia, że powodowie zawarli porozumienie dotyczące zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu w istotnych sprawach Spółki.

W sprawie V K 2235/02 toczyło się postępowanie karne przeciwko członkom zarządu P. - A. W. (1), E. S. i J. K. (2) o popełnienie przestępstwa z art. 587 § 1 k.s.h. i art. 270 § 1 k.k., tj. o bezzasadne niedopuszczenie firmy (...) do udziału

w (...) w dniu 26 kwietnia 2002 r. i o przerobienie dokumentu w postaci listy akcjonariuszy Spółki uprawnionych do uczestniczenia w tym Zgromadzeniu poprzez wykreślenie z tej listy (...) (...)

W dniu 25 maja 2004 r. Przewodniczący (...) decyzją nr(...) nałożył na spółkę (...) S.A. karę pieniężną w wysokości 200.000 zł z powodu nienależytego wykonania obowiązków informacyjnych oraz przekazywania raportów bieżących i okresowych określonych w art. 81 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi. Decyzja ta została wydana na skutek informacji uzyskanej przez (...) od E. N. (1), że spółka zależna od (...) S.A. (...) sp. z o.o. zawarła w dniu 23 sierpnia 2002 r. z M. S. (1), członkiem rady nadzorczej (...) S.A., przedwstępłą umowę sprzedaży nieruchomości przy ul. (...), czego (...) S.A. nie podał do publicznej wiadomości.

(...) potwierdziła ten fakt. Stwierdziła nadto inne naruszenia:

- nieprzekazanie informacji o ustanowieniu 18 grudnia 2002 r. hipotek w wysokości 2.500.000 zł na nieruchomościach przy ul. (...) i przy ul. (...) w P. należących do (...) sp. z o.o. - spółki zależnej od (...) S.A.,
- zbyt późne poinformowanie o umowie pożyczki w wysokości 2.500 tys. zł zawartej 15 stycznia 2003 r. przez (...) sp. z o.o. z akcjonariuszem i członkiem rady nadzorczej (...) S.A. M. S. (1) oraz niepodanie do publicznej wiadomości wszystkich istotnych informacji dotyczących tej umowy,
- nieprzekazanie do publicznej wiadomości w raporcie bieżącym nr (...) z 21 lutego 2003 r., dotyczącym postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu w sprawie powołania rewidenta do spraw szczególnych, spółki (...), B. & Audytorzy, informacji dotyczącej zakresu badania,
- niepodanie do publicznej wiadomości informacji o zawarciu umowy z rewidentem do spraw szczególnych K., (...) sp. z o.o.;
- przekazywanie do publicznej wiadomości wybiórczych informacji dotyczących zawartej 19 lipca 2001 r. umowy sprzedaży udziałów w spółce zależnej (...) sp. z o.o. oraz aneksu do tej umowy zawartego dnia 6 lutego 2003 r.,
- podanie do publicznej wiadomości w raporcie bieżącym nr (...) z dnia 18 czerwca 2003 r. nierzetelnych informacji dotyczących nieprawidłowości w spółce (...) S.A. ujawnionych w wyniku kontroli przeprowadzonej przez (...) sp. z o.o.,
- niepodanie do publicznej wiadomości informacji o wniesieniu w dniu 23 września 2003 r. pozwu o stwierdzenie nieważności uchwały (...) S.A. z dnia 25 sierpnia 2003 r. powołującej rewidenta do spraw szczególnych (...) sp. z o.o. na podstawie art. 158b Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- niepodanie do publicznej wiadomości stanowiska rewidenta do spraw szczególnych K., (...) sp. z o.o., z dnia 15 września 2003 r., będącego uzupełnieniem sprawozdania z badania przeprowadzonego w spółce oraz stanowiącego ustosunkowanie się do podawanych w raportach bieżących stanowisk niektórych członków rady nadzorczej i zarządu Spółki wyrażających zastrzeżenia i wątpliwości w stosunku do raportu tegoż rewidenta,
- przekazanie nierzetelnych informacji w raporcie bieżącym nr (...) z dnia 27 czerwca 2003 r., który nie wskazywał precyzyjnie, nieważność których uchwał podjętych w dniu 26 kwietnia 2002 roku stwierdził Sąd Okręgowy w Poznaniu w wyroku z dnia 26 czerwca 2003 r., a także nie zawierał informacji o stwierdzeniu nieważności uchwały w sprawie powołania rewidenta - K., (...) sp. z o.o. na koszt W. N. (1).

(...) zgłosiła ponadto poważne zastrzeżenia do sposobu informowania przez Spółkę o zamiarze dokonania korekty sprawozdania finansowego, dokonanej korekcie i zakresie korekty, a także przekazania skorygowanego sprawozdania finansowego za 2000 rok do publicznej wiadomości. Zgodnie z ustaleniami (...), P. nie podał do publicznej wiadomości informacji w tym zakresie, pomimo że w związku z podjętą w dniu 31 lipca 2001 r. decyzją o rozliczeniu inwestycji w R. z dniem 1 kwietnia 2000 r., które to rozliczenie w głównej mierze skutkowało skorygowaniem sprawozdania finansowego za 2000 r. było oczywistym, iż będzie dokonana korekta sprawozdania finansowego i jaki może mieć ona wpływ na wynik finansowy. Od momentu walnego zgromadzenia akcjonariuszy z 29 czerwca 2001 r., na

którym nie zatwierdzono sprawozdania finansowego za 2000 rok do momentu pierwszej wzmianki o dokonanej korekcie wyniku finansowego, tj. do 1 marca 2002 r., a więc przez 8 miesięcy, akcjonariusze oraz inwestorzy nie posiadali należytej wiedzy o sytuacji finansowej Spółki, a także nie wiedzieli z jakich powodów nie podjęto uchwały zatwierdzającej sprawozdanie na (...) w dniu 29 czerwca 2001 r. Pomimo otrzymania opinii (...), (...) sp. z o.o. w dniu 25 lutego 2002 r., Spółka przekazała skorygowane raporty dopiero 11 kwietnia 2002 r., a winna uczynić to w ciągu 7 dni od dnia otrzymania opinii zgodnie z § 67 ust. 10 rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych. Nieprzekazanie odpowiednich informacji mogło narazić akcjonariuszy na podejmowanie błędnych decyzji inwestycyjnych i poniesienie strat wynikających z niewłaściwej oceny tej sytuacji. Zdaniem (...) Spółce zależało na maksymalnym odroczeniu w czasie publikacji raportu za 2000 rok.

Zdaniem (...), P. dopuścił się także naruszeń przy publikowaniu informacji o sprzedaży udziałów (...) sp. z o.o. na rzecz (...) sp. z o.o. Zmiany dokonane aneksem z dnia 7 lutego 2003 r. w zakresie podanym do publicznej wiadomości nie pozwalały zorientować się akcjonariuszom, jakie są warunki opcji odkupu, jaka jest cena opcji odkupu, jaka jest cena odkupu i na czym polega zmiana parametrów umowy w drodze podpisanego aneksu.

Po wyznaczeniu w dniu 7 lutego 2003 r. przez Sąd Rejonowy w Poznaniu rewidenta do spraw szczególnych K., (...) sp. z o.o. w celu zbadania zagadnień związanych z prowadzeniem spraw Spółki wymienionych w postanowieniu Sądu, P. w dniu 21 lutego 2003 r. raportem bieżącym nr (...) poinformował o otrzymaniu postanowienia Sądu, jednak nie wskazała zakresu badania biegłego rewidenta do spraw szczególnych. W dniu 25 sierpnia 2003 roku (...) S.A. powołała na podstawie art. 158b ustawy P.o.p.o.p.w. na wniosek większościowego akcjonariusza (...) Bank S.A. kolejnego biegłego rewidenta do spraw szczególnych - (...) sp. z o.o. również w celu zbadania m.in. zasadności i zgodności z przepisami prawa sporządzenia skorygowanego sprawozdania finansowego za 2000 rok oraz rozliczenia inwestycji w R.. W opinii (...) fakt, iż wynagrodzenie rewidenta pokrył (...) Bank S.A., jak również fakt, iż (...) sp. z o.o. jest równocześnie biegłym rewidentem badającym sprawozdania finansowe (...) Bank S.A., nie jest działaniem zgodnym z dobrymi obyczajami. Celem instytucji rewidenta do spraw szczególnych było bowiem zapewnienie akcjonariuszom mniejszościowym możliwości podejmowania prawnie i faktycznie skutecznych działań w sytuacji, gdy ich zdaniem sprawy Spółki są prowadzone z naruszeniem jej interesów gospodarczych. (...) S.A. nie przekazała ponadto do publicznej wiadomości informacji o zawarciu umowy z rewidentem do spraw szczególnych K., (...) sp. z o.o. na przeprowadzenie badania, natomiast podała w raporcie bieżącym nr (...) z dnia 27 sierpnia 2003 r. informację o zawarciu umowy z (...) sp. z o.o., powołując się na niewłaściwą podstawę prawną, tj. § 5 ust. 1 pkt 28 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych, który nie mówi o zawarciu umowy z rewidentem do spraw szczególnych powołanym na podstawie art. 158b ustawy P.o.p.o.p.w., a jedynie o wyborze podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

W dniu 18 czerwca 2003 r. P. przekazał do publicznej wiadomości raport bieżący nr (...) zatytułowany „umorzenie dochodzenia przeciwko byłemu członkowi zarządu”, informujący iż Spółka otrzymała postanowienie Prokuratury Rejonowej w Poznaniu o umorzeniu dochodzenia w sprawie wyrządzenia Spółce szkody w okresie od 20 czerwca do 23 lipca 2001 r. przez ówczesnego prezesa zarządu A. W. (1). W raporcie tym przekazane zostały również informacje dotyczące wykonanej przez (...) sp. z o.o. kontroli wydatków poniesionych przez Spółkę na rzecz członków rady nadzorczej przed 29 czerwca 2001 r. Podano, że kontrola ujawniła m.in.: zagarnięcie przez W. N. (1) Przewodniczącego Rady Nadzorczej blisko 700 tys. zł na szkodę Spółki, zawarcie przez niego niekorzystnej dla Spółki umowy, której realizacja doprowadziła do powstania strat w wysokości 100 tys. zł, zabór należącego do Spółki samochodu, a także materiałów budowlanych i innych przedmiotów zakupionych przez Spółkę, pobranie nienależnych świadczeń m.in. przez członków Rady Nadzorczej.

Odnosząc się do tego raportu (...) stwierdziła, że w żadnym miejscu raportu sporządzonego przez (...) sp. z o.o. nie wspomniano jakoby W. N. (1) zagarnął samochód czy materiały budowlane. (...) stwierdziła wprawdzie, że środki trwale zakupione przez Spółkę były użytkowane poza przedsiębiorstwem i według oświadczenia kierownika działu administracji zostały przekazane do dyspozycji W. N. w momencie przekazywania do eksploatacji, natomiast Spółka pokrywała koszt 4 telefonów komórkowych rozliczanych w spółce, a nie będących w oficjalnej dyspozycji W. N., jednakże przeprowadzający badanie biegły nie stwierdził, że miało miejsce przywłaszczenie tych środków, napisał

natomiast, że w trakcie badania W. N. zwrócił posiadane środki trwale. W żadnym miejscu raportu (...) nie wskazano, jakoby W. N. zawarł, nie będąc do tego uprawnionym jako Przewodniczący Rady Nadzorczej, niekorzystną dla Spółki umowę, której realizacja doprowadziła do powstania strat w wysokości 100.000 zł.

W okresie od końca 2001 r. do marca 2004 r. nastąpiło znaczne obniżenie przychodów osiąganych przez (...) S.A. zarówno ze sprzedaży jak i z działalności operacyjnej, przy czym wyniki w obu tych sferach działalności uległy nagłemu spadkowi w połowie 2001 r.

W dniu 21 czerwca 2004 r. do rejestru (...) sp. z o.o. wpisano zmiany obejmujące m.in. zmianę firmy na (...) sp. z o.o. oraz zmianę jedyne go wspólnika z (...) sp. z o.o. na (...) Bank S.A. na skutek uprzedniego zawarcia między tymi spółkami umowy zbycia udziałów w (...) sp. z o.o. Uchwałą nr 2 NZW z dnia 9 lipca 2004 r. obniżony został kapitał zakładowy (...) sp. z o.o. z kwoty 107.200.000 zł do kwoty 43.960.000 zł.

W opinii sporządzonej w dniu 12 lipca 2004 r. w zakresie prawidłowości ujęcia w księgach rachunkowych (...) S.A. skutków wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 lutego 2004 r., (...) sp. z o.o. co prawda stwierdził, że księgi Spółki wg stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. prawidłowo odzwierciedlają skutki wymienionego wyroku, jednakże nieprawidłowe było wprowadzenie przez Spółkę korekt do ksiąg 2000 roku przy jednoczesnym sporządzeniu skorygowanego sprawozdania finansowego za rok 2000 i wykazania poniesionej straty wyższej o kwotę 20.159,4 tys. zł w stosunku do sprawozdania pierwotnego, bowiem naruszało to zasadę ciągłości bilansowej.

Postanowieniem z dnia 8 lutego 2008 r. w sprawie III Kp 501/07 Sąd Okręgowy w Poznaniu częściowo uchylił postanowienie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu z dnia 27 sierpnia 2007 r., sygn. akt V Ds. 4/07 o umorzeniu śledztwa przeciwko A. W. (1), E. S. i J. K. (2) oraz w sprawie szeregu nieprawidłowości w działaniu władz spółek (...) S.A. i (...) sp. z o.o. i w tym zakresie przekazał prokuratorowi sprawę do ponownego rozpoznania.

W dniu 24 lipca 2001 r. W. N. (1) powiadomił Prokuraturę Rejonową P. o podejrzeniu popełnienia dwóch przestępstw przez Prezesa Zarządu (...) S.A. A. W. (1) w związku z zawarciem umów przewłaszczenia udziałów w spółkach (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. na rzecz (...) Bank S.A. oraz sprzedaży udziałów w (...) sp. z o.o. na rzecz (...) sp. z o.o. Akt oskarżenia o przestępstwo z art. 585 § 1 k.s.h. został skierowany do sądu i wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2010 r., sygn. III K 739/09, Sąd Rejonowy Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu postępowanie karne przeciwko A. W. (1) warunkowo umorzył na okres 1 roku próby oraz orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 7.000 zł na wskazany cel społeczny.

Sąd Okręgowy wskazał, że powyższe ustalenia poczynione zostały przede wszystkim na podstawie złożonych do akt dokumentów, zaś dowód z zeznań pozwanych, przedstawiający szczegółowy opis zdarzeń w Spółce, miał kluczowe znaczenie dla ustalenia tła wystąpienia przez pozwane z pismem do Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego, pobudek, jakimi się kierowały. W tym zakresie zeznania pozwanych Sąd ocenił jako wiarygodne. Za wiarygodny ocenił także przedstawiony przez pozwane opis zdarzeń związanych z sytuacją (...) S.A. już po ich interwencji pisemnej u Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego.

Sąd Okręgowy zważył, że powództwo oparte na art. 24 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i art. 448 kc. w zw. z art. 43 k.c. nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ pozwane wykazały, że ich działanie nie nosiło znamion bezprawności. Za działanie w ramach obowiązującego porządku prawnego należy uznać złożenie skargi do organu władzy publicznej. Takie prawo gwarantuje Konstytucja RP w art. 63. Wystąpienie z petycją, wnioskiem, czy skargą otwiera postępowanie, którego tryb określa ustawa, w tym przypadku - kodeks postępowania administracyjnego.

Pismo pozwanych z dnia 23 maja 2003 r. skierowane było do Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego jako organu władzy publicznej. Pozwane, dzieląc się posiadanymi informacjami i ocenami, zawnioskowały o skontrolowanie działalności (...) Banku S.A. List ten był więc skargą o charakterze skargi powszechnej określonej przepisem art. 227 kpa, która jest odformalizowanym środkiem obrony i ochrony różnych interesów jednostki, które nie dają podstaw do żądania wszczęcia postępowania administracyjnego albo też nie mogą stanowić podstawy powództwa lub wniosku zmierzającego do wszczęcia postępowania sądowego (tak NSA w wyroku z dnia 1 grudnia

1998 r., III SA 1636/97, LEX nr 37138). Skargi tego rodzaju są załatwione w samodzielnym jednoinstancyjnym postępowaniu uproszczonym, kończącym się czynnością materialnotechniczną zawiadomienia skarżącego o sposobie załatwienia sprawy.

Powyższej oceny nie zmienia okoliczność, że organ, do którego pozwane skierowały list, uznał się niewłaściwym do rozpoznania sprawy i przekazał ją innemu podmiotowi. Po pierwsze, zdaniem Sądu z treści art. 25 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o Narodowym Banku Polskim wynika, że Komisja Nadzoru Bankowego sprawuje nadzór nad działalnością banków, w tym w zakresie przestrzegania przepisów prawa. Tak generalnie ujęta kompetencja nie pozwala na przyjęcie tezy, że chodzi tu wyłącznie o przestrzeganie prawa w zakresie czynności bankowych, jak to wywodził powód w oparciu o art. 133 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe. Nie można przyjąć, że kompetencje przewidziane w Prawie bankowym zawężają kognicję przewidzianą w ustawie o Narodowym Banku Polskim, a jedynie, że ją uszczegółowiają, jeśli chodzi o materię przewidzianą w tej ustawie. Po drugie, nawet gdyby przyjąć pogląd prawny powoda co do wyłączenia z zakresu nadzoru Komisji działalności banku jako akcjonariusza w spółce publicznej, to złożenie skargi do organu niewłaściwego przy zażębiających się i wymagających wnikliwej wykładni przepisach kompetencyjnych, nie może być poczytane za działanie nie podlegające pod kontratyp działania w ramach porządku prawnego. Sąd Okręgowy powołał się na analogię do instytucji zawiadomienia o przestępstwie, które nie mieści się w granicach prawa jedynie wówczas, kiedy dokonane jest z oczywiste złym zamiarem i pełną świadomością nieprawdy zawartych w nim twierdzeń. Uznał, że jedynie działania podejmowane wobec organów władz w złej wierze, nakierowane na poniżenie lub zniszczenie innego podmiotu, stanowią naruszenie dóbr osobistych chociażby zgodne były z obowiązującymi w tym zakresie procedurami. A contrario nie stanowią bezprawnego działania oświadczenia składane na uzasadnienie skargi, jeżeli wynikają one z uprawnień działającego, gdy zdolne są służyć obronie prawa osoby działającej i podyktowane są wolą działającego wystąpienia w obronie swego prawa.

Zdaniem Sądu oba powyższe warunki wyłączające bezprawność zostały spełnione, gdyż skarga została wniesiona w celu podjęcia działań kontrolnych, skierowana do instytucji nadzorczej w stosunku do powodowego Banku i władnej do podjęcia takich działań. Pozwane działały jako członkinie Rady Nadzorczej Spółki (...), a ich obowiązek działania zgodnie z wymogami staranności wynikającej z zawodowego charakteru działalności znajduje oparcie w art. 483 k.s.h. Domaganie się działań kontrolnych miało szczególne uzasadnienie w roli pełnionej przez pozwane w (...) S.A. i znajdowało oparcie w informacjach uzyskanych w trakcie wykonywania czynności nadzorczych. Pozwane w skardze wprost powołały się na swoją funkcję w Spółce. Wykonywanie takich obowiązków kontrolnych nie może być uznane za naruszenie dóbr osobistych. O zamiśle uruchomienia instancji kontrolnej w postaci Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego świadczy nagromadzenie spraw spornych z powodem w ówczesnym czasie i zaangażowanie licznych instytucji wymiaru sprawiedliwości w ich rozstrzygnięcie, a jednocześnie okoliczność stałego pogarszania się wyników finansowych Spółki. W sytuacji, kiedy spory sądowe pozostawały nadal nierozstrzygnięte, pozwane, kierując się wynikającym z tego faktu poczuciem bezradności i dążąc do uchronienia Spółki przed upadłością, poszukiwały wszelkich możliwych sposobów na zażegnanie negatywnych w ich ocenie działań, do tej upadłości prowadzących. Pozwane, pełniąc funkcje w Radzie Nadzorczej Spółki (...), poszukiwały w instytucji państwowej wsparcia w działaniach kontrolnych, kierując się interesem akcjonariuszy mniejszościowych, których reprezentowały. Nie kierowały się zamiarem poniżenia powoda.

Nie zostało wykazane, że pozwane rozpowszechniały swoje zarzuty bądź obejmowały swoim zamiarem ich upublicznienie w informacjach prasowych. Strona pozwana nie udowodniła, że to z inicjatywy pozwanych wzmianka o ich skardze znalazła się w artykule pt. (...) z K.", opublikowanym w(...). Fakt, że powodowy Bank wszedł w posiadanie pisma pozwanych z dnia 23 maja 2003 r. poza obowiązującymi w tym zakresie procedurami uprawdopodobnia okoliczność braku szczelności procedur i zaistnienia przecieku do mediów pozostającego poza zamiarem i świadomością pozwanych. Pozyskanie pisma przez powoda w niewyjaśnionych okolicznościach jest dodatkowym argumentem na to, że powodowi przypisać można działania sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, a jednocześnie wspiera to tezę zaprezentowaną przez pozwane wobec Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego, że powód wykorzystuje w swojej działalności koneksje na różnych szczeblach władzy.

Sąd wskazał, że działanie w ramach porządku prawnego, aby wyłączać bezprawność, gdy chodzi o oceny innych osób, powinno być rzeczowe, obiektywne i ostrożne. W wyrażanych ocenach nie może wykroczać poza niezbędną dla określonych prawem celów potrzebę. Sąd doszedł do przekonania, że wypowiedzi pozwanych spełniały powyższe wymagania. Każda z tych wypowiedzi poparta była szeroką argumentacją i przytoczeniem faktów potwierdzających jej prawdziwość, przede wszystkim przez przywołanie konkretnych postępowań toczących się w przedmiocie poszczególnych zarzutów. Postawienie określonych zarzutów wynikało z kompleksowej oceny działań powoda jako akcjonariusza sprawującego kontrolę nad spółką giełdową, która to ocena oparta była na wglądzie w dokumenty i wiedzy wynikającej z własnego uczestnictwa pozwanych w działalności (...) S.A., czynności kontrolnych przeprowadzonych w ramach stałego indywidualnego nadzoru.

Zdaniem Sądu Okręgowego obiektywne okoliczności dawały podstawy do sformułowania zarzutów zawartych w treści skargi. Z faktu, iż nie została wykazana prawdziwość wszystkich zarzutów, nie można czynić pozwanym zarzutu nieuprawnionej krytyki. Istotny jest bowiem cel działania pozwanych i możliwość poparcia zarzutów rzetelnymi informacjami, czyniącymi krytykę obiektywną.

Wyniki postępowania dowodowego prowadzą do wniosku, że trzon zarzutów pozwanych wobec powoda znalazł potwierdzenie co do ich prawdziwości w wynikach później rozstrzygniętych sporów sądowych, ustaleniach organów ścigania, decyzji Komisji Papierów Wartościowych i Giełd z dnia 25 maja 2004 r., wynikach sprawozdania biegłych rewidentów do spraw szczególnych powołanych do tego celu przez Sąd, czy stanowisku Przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, który składał zawiadomienia o popełnieniu przestępstw z art. 167 i 171 Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi i przystępował do spraw cywilnych inicjowanych przez pozwane. Treść wydawanych rozstrzygnięć wspiera tezy pozwanych zawarte w piśmie z dnia 23 maja 2003 roku o zaistniałych w Spółce (...) naruszeniach prawa i interesów akcjonariuszy mniejszościowych, mających związek z pogarszającymi się wynikami finansowymi Spółki i skutkiem tego w postaci upadłości, której pozwane obawiały się i pragnęły zaradzić.

Liczne uchwały Zgromadzenia Akcjonariuszy zostały skutecznie zakwestionowane przez sądy z powodu ich sprzeczności z prawem lub godzenia w interesy Spółki i jej akcjonariuszy. Choć nie wszystkie z tych spraw ostatecznie zakończyły się korzystnie dla pozwanych, to pozwane były uprawnione do postawienia zarzutu w tym zakresie z powołaniem się na konkretne procesy, gdyż chodziło o zwrócenie uwagi na skalę zjawiska, konflikt pomiędzy akcjonariuszami i konieczność zaangażowania całej maszyny sądowej, której orzeczenia z uwagi na zawilgości prawne były rozbieżne w poszczególnych instancjach, a w niektórych wypadkach wymagały zaangażowania autorytetu Sądu Najwyższego. Potwierdził się zarzut blokowania akcjonariuszom mniejszościowym dostępu do wykonywania nadzoru nad Spółką. Nieprawidłowości przy nabyciu przez (...) Bank S.A. udziałów w Spółkach (...) w wyniku przewłaszczenia znalazła potwierdzenie w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie karne wobec A. W. (1) za przestępstwo działania na szkodę Spółki (...). Zarzut fałszowania wyników finansowych Spółki dotyczył de facto nieprawidłowości w prowadzeniu ksiąg rachunkowych i korygowania sprawozdań finansowych i niezaprzeczalnie temat ten był przedmiotem rozbieżnych ocen nie tylko wyrażonych w orzeczeniach sądowych, ale i sprawozdaniach biegłych rewidentów. Zdaniem Sądu, na ówczesnym etapie postępowań pozwane były uprawnione do postawienia w piśmie z dnia 23 maja 2003 r. określonych tez i własnej oceny skutków dokonywanych korekt.

Zarzuty dotyczące podwyższenia wynagrodzenia Prezesowi Zarządu na pierwszym posiedzeniu Rady Nadzorczej, powołania nowego członka Zarządu i wysokości jego uposażenia, sprzedaży mienia na rzecz Spółki (...) czy nieruchomości przy ulicy (...) bez przetargu i porównania ofert potencjalnych nabywców, wynikały z oceny tych czynności dokonanej przez pozwane z punktu widzenia racjonalności i dbałości o interesy Spółki (...).

Pozwane wycofały się z zarzutu koligacji rodzinnych postawionego w piśmie i odwołały wobec osób zainteresowanych to oświadczenie bezpośrednio po uzyskaniu wiedzy, że jest ono nieprawdziwe.

Powód jest instytucją zaufania publicznego, zatem dotyczą go podwyższone wymogi staranności w działaniu i jednocześnie obowiązek liczenia się z krytyką. Stąd też nawet mocne zarzuty związane z wrogim przejęciem i realizowaniem wrogiej strategii, czy agresywnego inwestowania mieszczą się w ramach dopuszczalnych ocen

przedsięwzięć biznesowych, szczególnie gdy są prezentowane wyłącznie wobec instytucji ustawowo umocowanych do nadzoru nad działalnością powoda.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powód nie wykazał, by jego dobre imię zostało rzeczywiście narażone na szwank poprzez działania pozwanych. Brak podstaw do przyjęcia, że w oczach Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego pismo wywołało na tyle negatywny odbiór, by pociągnęło to za sobą nieprzychylny oddźwięk w środowisku, krytyczne komentarze bądź jakiegokolwiek sankcje prawne czy moralne.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo o zobowiązanie pozwanych do złożenia oświadczenia oraz co do kosztów procesu. Skarżący zarzucił wyrokowi:

- naruszenie art. 24 § 1 k.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, że działanie pozwanych nie było bezprawne i nie stanowiło naruszenia jego dóbr osobistych;
- naruszenie art. 227 k.p.a. w związku z art. 63 Konstytucji RP poprzez uznanie, że pozwane zasadnie i w sposób uprawniony skorzystały z tej podstawy prawnej, kierując skargę do Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego;
- naruszenie art. 25 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. Nr 140, poz.938 z późn. zm.) oraz art. 133 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r., Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) poprzez bezzasadne przyjęcie, że w zakresie kompetencji Komisji Nadzoru Bankowego mieściło się przeprowadzenie kontroli w powodowym banku na żądanie pozwanych zawarte w ich piśmie z dnia 23 maja 2003 r. w zakresie spraw tam opisanych;
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnej oceny materiału dowodowego i w konsekwencji bezzasadne przyjęcie, iż twierdzenia pozwanych zawarte w piśmie z dnia 23 maja 2003 r. do Przewodniczącego (...) są prawdziwe i nie naruszają dóbr osobistych powoda oraz że działanie pozwanych nie było bezprawne.

Powód wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez zobowiązanie pozwanych do złożenia oświadczenia zgodnie z treścią pozwu oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Sąd Apelacyjny podziela w całości ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne.

W uzasadnieniu apelacji powód sprecyzował zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. i związany z nim zarzut błędnych ustaleń faktycznych, wskazując iż w jego ocenie faktami nieprawdziwymi opisanymi w piśmie pozwanych do (...) są:

- przejęcie z naruszeniem prawa kontroli nad spółką w celu zrealizowania wrogiej strategii działania na szkodę spółki, jej akcjonariuszy i wierzycieli,
- bezprawne nabycie udziałów w spółkach (...),
- wyprowadzenie za rażąco zaniżoną cenę i na niekorzystnych warunkach udziałów w (...) sp. z o.o.,
- fałszowanie ksiąg i wyników finansowych spółki,
- podejmowanie kolejnych prób wyprowadzenia majątku spółki, tj. nieruchomości przy ul. (...) w P., do akcjonariuszy związanych z grupą akcjonariuszy większościowych.

Choć zarzuty te sformułowano jako zarzuty błędnych ustaleń faktycznych, to w istocie sprowadzają się one do zarzutu błędnej oceny prawnej ustalonych faktów. Sam przebieg zdarzeń szczegółowo opisany przez Sąd Okręgowy, nie został w apelacji zanegowany. Apelacja nie podważa prawidłowości ustalonych faktów, okoliczności, w jakich doszło do

przejęcia rzeczywistej kontroli nad spółką (...) przez powoda i powiązanych z nim akcjonariuszy, a także losów spółek (...) (a zatem odpowiednio: nieruchomości przy ul. (...) i przy ul. (...) w P.), jak również opisanych przez Sąd I instancji perturbacji dotyczących korekty sprawozdania finansowego. Powód nie zanegował w apelacji skutecznie żadnego faktu z opisanego przez Sąd Okręgowy ciągu zdarzeń. Nie zakwestionował wiarygodności żadnego z dowodów, w tym żadnego z licznych dokumentów, które stanowiły podstawę ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd I instancji.

Analiza apelacji dowodzi, że powód, zgłaszając formalnie zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., neguje w istocie nie ustalony przebieg zdarzeń, ale ocenę Sądu Okręgowego, iż ustalone fakty dawały pozwanym podstawę do sformułowania określonych negatywnych ocen działalności powoda w piśmie wystosowanym do Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego. Z tego względu zarzut ten rozpoznać należy łącznie z zarzutem naruszenia art. 24 k.c.

Sąd Apelacyjny podziela dokonaną przez Sąd I instancji ocenę prawną powództwa. Przedstawiona chronologia zdarzeń dowodzi znacznego natężenia w spółce (...) w okresie od przejęcia w czerwcu 2001 r. faktycznej kontroli nad nią przez (...) i akcjonariuszy głosujących zgodnie z powodem, działań wymierzonych przeciwko spółce, a przez to wymierzonych w prawa i interesy akcjonariuszy mniejszościowych. Nie można przeoczyć, że grupa akcjonariuszy na czele z powodowym Bankiem, która ostatecznie w lutym 2002 r. podała do publicznej wiadomości, iż zawarła porozumienie akcjonariuszy, głosowała zdumiewająco zgodnie na walnych zgromadzeniach akcjonariuszy P. już od czerwca 2001 r. Ta zgodność wzbudziła także podejrzenia Przewodniczącego (...), który skierował stosowne powiadomienie do organów ścigania w związku z podejrzeniem tajnego porozumienia akcjonariuszy. Jest też faktem, że nie zostało udowodnione powodowi w sprawie karnej, że takie tajne porozumienie rzeczywiście zawarł. Zauważyć jednak należy istotne odrębności między zasadami prawa karnego, a prawem każdego podmiotu do wyciągania logicznych wniosków i poszukiwania ochrony swoich praw, jeżeli w jego odczuciu są one naruszane. Wskazać zatem trzeba, że nie można odmówić logiki rozumowaniu pozwanym, a ich ocena, iż powód działał w tajnym porozumieniu z częścią akcjonariuszy, aby przejąć władzę nad spółką, była usprawiedliwiona. Przebieg walnego zgromadzenia w dniu 29 czerwca 2001 r. a także szkodliwych dla P., działań prezesa tej spółki, A. W. (1), które nie spotkały się z żadną reakcją powoda, dawał pozwanym wystarczającą podstawę faktyczną do wyrażenia w piśmie do Przewodniczącego (...) opinii, iż działania powoda są bezprawne. Pozwane miały bowiem wystarczające podstawy do oceny, że do przejęcia kontroli nad spółką doszło poprzez zawarcie tajnego porozumienia części akcjonariuszy, w tym (...) Banku. Jest także widoczne, że działania A. W. (1), szkodliwe dla interesów reprezentowanej przez niego spółki, były jednocześnie korzystne dla powodowego Banku (vide: udzielanie powodowi dodatkowych zbędnych zabezpieczeń, przeniesienie własności nieruchomości przy ul. (...) w P. finalnie na powodowy Bank, poprzez powiązaną z tym bankiem spółkę (...)).

Pozwane, obserwując działania dotyczące zależnych od P. spółek (...), do których uprzednio przeniesione zostały nieruchomości przy ul. (...) i ul. (...), miały dostateczne podstawy do postawienia tezy, że działania te zmierzają do wyprowadzenia ze spółki (...) obu tych wartościowych składników majątku. Trafnie przy tym Sąd Okręgowy odwołał się do wyroku warunkowo umarzającego postępowanie przeciwko A. W. (1). Powód podnosi, że wyrok karny dla członka zarządu P. nie przesądza o bezprawności czy winie powoda. W tym zakresie powód ma rzeczywiście rację, tyle tylko, że Sąd Okręgowy nie wnioskował o bezprawności działań powoda wyłącznie na podstawie wyroku przeciwko A. W. (1). Sąd ten drobiazgowo ustalił przebieg zdarzeń związanych w szczególności z nabyciem spółki (...) przez powiązaną z powodem spółkę (...) i opisał dokładnie, w jaki sposób nieruchomość przy ul. (...) stała się w końcu własnością (...) Banku. Wyrok warunkowo umarzający postępowanie jest jednym z wielu elementów stanu faktycznego, który oceniał Sąd Okręgowy. Ustalone przez ten Sąd fakty dawały podstawę do oceny, że działalność A. W. (1) w spółce (...) rodzi wiele kontrowersji. Niepodważalnie przy tym, osobą do majątku której wpłynęła ostatecznie nieruchomość przy ul. (...), był właśnie powodowy bank.

Zważyć trzeba na opisany przez Sąd Okręgowy mechanizm nabycia tego majątku, budzący wiele wątpliwości co do zgodności działań z prawem, a co najmniej z zasadą uczciwości w obrocie gospodarczym. Przypomnieć w tym miejscu trzeba, że bezprawność w prawie cywilnym rozumie się szeroko, obejmuje ona także działania sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Nie można przeoczyć, że kluczową rolę w opisanych działaniach obok A. W. (1) pełnił właśnie powodowy Bank, co jednoznacznie ocenione zostało także przez powołanego sądownie rewidenta do spraw

szczególnych – spółki (...), a zatem przez podmiot niezależny od stron, a jednocześnie dysponujący profesjonalną wiedzą pozwalającą mu na wyciągnięcie rzetelnych wniosków z przeprowadzonego badania.

W istotnym dla rozpoznania sprawy okresie to powód miał realny wpływ na zarząd spółki P.. Jak już wykazano, dzięki przychylności części akcjonariuszy powód na długo przed publikacją informacji o zawartym porozumieniu akcjonariuszy był w stanie forsować i forsował decyzje na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy. Powód nie podjął żadnych działań, aby powstrzymać zarząd P. przed działaniami szkodzącymi interesom tej spółki. Powyższa konstatacja dotyczy także działań dotyczących nieruchomości przy ul. (...) (spółki (...)). Powód podnosi, że związani z nim członkowie Rady Nadzorczej 14 października 2002 r. ocenili jako niekorzystną umowę sprzedaży tej nieruchomości przez D. (...) na rzecz M. S., przemilcza jednakże, że uchwała Rady Nadzorczej nie miała takiej mocy, by mogła zapobiec samej transakcji, natomiast działania zarządu nie spotkały się z żadną reakcją powoda, choć w istocie to on wraz z akcjonariuszami związanymi z nim porozumieniem, decydował o obsadzie zarządu spółki P.. Dysponował zatem znacznie skuteczniejszymi środkami wpływania na decyzje podejmowane w tej spółce i zapobiegania działaniom zarządu spółki na jej szkodę, niż jedynie uchwała opiniująca Rady Nadzorczej.

Pozwane dysponowały zatem wystarczającą podstawą faktyczną, aby postawić powodowi zarzut bezprawnego nabywania udziałów w spółkach zależnych P. i wyprowadzenia z majątku spółki nieruchomości przy ul. (...). Oceniając rozsądnie działania dotyczące nieruchomości przy ul. (...), pozwane miały prawo wyrazić opinię, że działania te były w istocie próbą wyprowadzenia z majątku spółki także tego składnika majątkowego.

Równie szczegółowo Sąd Okręgowy opisał kontrowersje dotyczące wprowadzania zmian do sprawozdania (...) spółki (...) za lata 2000 – 2001. Niejednoznaczność uregulowań prawnych znalazła pełne odzwierciedlenie w opiniach kolejnych rewidentów i piśmie Ministerstwa Finansów, zaś dokonana przez wspierany przez powoda zarząd P. korekta, została ostatecznie w znacznym stopniu zanegowana. Zauważyć przy tym wypada, że pozwane w swoim piśmie nie poprzestały na samym zarzucie fałszowania ksiąg finansowych, lecz dokładnie opisały przebieg działań w tym zakresie, zatem odbiorca pisma miał możliwość skonfrontowania trafności oceny pozwanych z przytoczonymi przez nie faktami. Podobnie, jak w przypadku pozostałych zarzutów apelacji, także w tym zakresie same fakty – przebieg zdarzeń związanych z korygowaniem sprawozdań finansowych, nie zostały przez powoda zakwestionowane.

Sąd Okręgowy trafnie uznał, że oceniając, czy działanie pozwanych polegające na wystosowaniu pisma do Prezesa (...) było działaniem w ramach porządku prawnego, czy też działaniem bezprawnym, rozważyć należy całokształt sytuacji, w jakiej znalazły się pozwane na datę wystosowanie tego pisma. Zostało udowodnione, że począwszy od czerwca 2001 roku, akcjonariusze niepowiązani z (...) stracili w istocie jakikolwiek wpływ na losy spółki (...). Powód nie reagował na wiele działań zarządu w osobie A. W. (1), ewidentnie niekorzystnych dla spółki, a nawet działania te inicjował (vide: nieuzasadnione żądanie strony powodowej aby P. udzielił dodatkowego zabezpieczenia udzielonego przez powoda kredytu poprzez przewłaszczenie udziałów w M. i D. (...), co w istocie zablokowało możliwość osiągnięcia porozumienia między P. a jego największym wierzycielem – Bankiem (...)).

Potwierdzone zostało powołanym wyżej wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu, że uchwała obniżająca pozwanym wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji członków Rady Nadzorczej, przy jednoczesnym podwyższeniu wynagrodzenia prezesowi spółki, była wymierzona w nie szukaną.

Kolejnym wyrokiem potwierdzono, że bezprawne było niedopuszczenie spółki (...) do głosowania na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy (...) S.A., które odbyło się 26 kwietnia 2002 r.

Jest ewidentne, że blokowano inicjatywy kontrolne akcjonariuszy mniejszościowych. Zwlekano ze zwołaniem walnego zgromadzenia akcjonariuszy w celu przeprowadzenia wyborów grupami do Rady Nadzorczej. Szczególnie wyraziste jest blokowanie inicjatyw kontrolnych, gdy przeszedł się losy wniosku o powołanie biegłego rewidenta do spraw szczególnych, co także szczegółowo opisał Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Wymowna jest decyzja Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, która nakładając na P. karę za naruszenie obowiązków informacyjnych, podała liczne przypadki manipulowania informacjami (zatajania, opóźniania podania

do wiadomości, podawania informacji niepełnych, a nawet niezgodnych z prawdą). Uprzedzając zarzut powoda, że to nie na niego nałożono karę, przypomnieć należy, że zarzuty pozwanych dotyczyły tego, że powód inicjuje i toleruje niewłaściwe działania zarządu spółki P.. Zostało przy tym wykazane, że tylko powód wraz z głosującymi zgodnie z nim akcjonariuszami miał realny wpływ na skład osobowy zarządu P. i przez to także na jego działania, a mimo to wobec kolejnych nieprawidłowości zachowywał pełną bierność.

Można się zgodzić z pozwany, że Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni art. 25 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o NBP (Dz.U. 1997/140/938 z późn. zm.) oraz art. 133 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2002/72/665 ze zm.), przyjmując że w zakresie kompetencji (...) mieściło się przeprowadzenie kontroli w powodowym banku w zakresie zarzutów zawartych w piśmie pozwanych. W ocenie Sądu Apelacyjnego, podzielić należy wykładnię tych przepisów wskazaną przez powoda, a także przyjętą ówczesnie przez Prezesa NBP – Przewodniczącego (...). W konsekwencji uznać należy, że pismo pozwanych skierowane zostało do podmiotu, który nie mógł przeprowadzić kontroli działalności banku we wskazanym zakresie, albowiem nie wiązało się to z jego działalnością bankową lecz jako akcjonariusza spółki publicznej.

Powyższe nie niweczy jednakże prawidłowości oceny Sądu I instancji o braku bezprawności działań pozwanych. O tym, czy pozwane działały w ramach porządku prawnego, nie decyduje to, czy trafnie zidentyfikowały adresata swojego wniosku. Istotne są ich intencje oraz to, czy znane im fakty usprawiedliwiały ich działanie, dawały podstawy do zwrócenie się do organów państwowych o ochronę ich praw. W świetle ustalonego przez Sąd Okręgowy przebiegu wydarzeń, odpowiedź na to pytanie jest twierdząca. Rozmiar nieprawidłowości w funkcjonowaniu spółki (...), w szczególności działań zarządu, ale także działań samego powoda i podmiotów wspólnie z nim głosujących na kolejnych walnych zgromadzeniach, uprawniały pozwane do podjęcia działań zaradczych. Słusznie przy tym wskazuje Sąd Okręgowy, że pozwane reprezentowały nie tylko własne interesy, ale z uwagi na pełnioną w Radzie Nadzorczej funkcję, miały obowiązek czuwać nad ochroną praw i interesów akcjonariuszy mniejszościowych.

Słusznie Sąd Okręgowy dał wiarę pozwany, że obserwując sytuację w spółce (...) czuły się bezradne. Polemizując z tą oceną, powód podnosi, że ilość postępowań wszczętych z inicjatywy pozwanych i innych akcjonariuszy mniejszościowych, nie wskazuje na ich bezradność. Z tą oceną powoda nie można się zgodzić. Przedstawione fakty dowodzą, że mimo licznych zabiegów, w tym wszczynania postępowań cywilnych, powiadamiania (...), powiadamiania organów ścigania, pozwane i inni akcjonariusze nie byli w stanie przeciwdziałać wielu nieprawidłowościom. Wytaczane sprawy nie powstrzymały także zarządu spółki P. ani powoda jako akcjonariusza większościowego przed podejmowaniem dalszych działań torpedujących starania akcjonariuszy mniejszościowych, nie zapobiegły wyzbyciu się przez P. nieruchomości przy ul. (...). Jeżeli nawet pewne działania okazywały się ostatecznie skuteczne, to po ciężkich i długotrwałych bojach. Przykładowo Sąd Apelacyjny przypomina tu następujące zdarzenia:

- ignorowanie przez około 9 miesięcy wniosku akcjonariuszy mniejszościowych o zwołanie (...), który to wniosek uwzględniony został przez Zarząd (...) dopiero w toku postępowania odwoławczego od postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 28 stycznia 2002 r.,

- torpedowanie wniosku W. N. (1) o powołanie biegłego rewidenta do spraw szczególnych w rozumieniu art. 158b ustawy Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, w konsekwencji czego od zgłoszenia wniosku w kwietniu 2002 r. do przystąpienia przez biegłego do badania minął rok, a samo powołanie biegłego wymagało wydania stosowanego postanowienia przez Sąd Rejonowy w Poznaniu,

- bezprawne uchwały walnych zgromadzeń, co potwierdzały wyroki sądowe po wielomiesięcznych a nawet kilkuletnich procesach,

- niedopuszczenie jednego z akcjonariuszy do udziału w (...) w dniu 26 kwietnia 2002 r. – racje akcjonariuszy mniejszościowych potwierdził dopiero wyroki Sądu Okręgowego w Poznaniu z 26 czerwca 2003 r. i Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 lutego 2004 r.,

- nieuzasadnione wypłaty na rzecz I. S. poprzez zawarcie umowy z (...) Grupą (...); środki te odzyskano dopiero w wyniku sprawy sądowej zainicjowanej przez E. N. (1).

Nie można też przeoczyć, że bardzo szkodliwych z punktu widzenia interesów spółki (...) decyzji, dotyczących jej dwóch nieruchomości wniesionych aportami do spółek zależnych Milenium i D. (...), pozwane nie były w stanie skutecznie zablokować dostępnymi środkami prawnymi.

Pozwane miały pełną świadomość, że podejmowane przez nie kroki są jedynie częściowo skuteczne i nie powstrzymują one zarządu P., nie niepokojonego a wręcz wspierany przez powodowy Bank i związanych z nim akcjonariuszy, od dalszych działań, które pozwane miały prawo oceniać jako szkodzące tej spółce. Podkreślić należy, że tę krytyczną ocenę potwierdził ostatecznie nie tylko powołany przez Sąd biegły rewident do spraw szczególnych, ale także Sąd karny, warunkowo umarzając postępowanie przeciwko A. W. (1). Przypomnieć tu należy, że przesłanką warunkowego umorzenia postępowania karnego, jest stwierdzenie niewątpliwej winy oskarżonego.

Jest zatem w pełni wiarygodne, że pozwane odczuwały bezradność w sytuacji, gdy ich działania nie przynosiły satysfakcjonujących rezultatów, ochrona uprawnień mniejszości musiała być każdorazowo realizowana w postępowaniach sądowych, pozwane nie znajdowały przy tym skutecznych środków prawnej ochrony interesów ekonomicznych spółki (...), kluczowych dla jej dalszego bytu. To w takich okolicznościach pozwane zwróciły się do Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego z prośbą o przeprowadzenie kontroli w powodowym banku, dostrzegając w tej instytucji jeszcze jedną szansę na odwrócenie niekorzystnego biegu wydarzeń w spółce (...), prowadzącego ku jej upadłości.

Zdanie powoda, pismo pozwanych miało charakter szykany, albowiem Przewodniczący Komisji Nadzoru Bankowego nie miał uprawnień kontrolnych wobec banku we wskazanym zakresie, o czym pozwane zapewne wiedziały, skoro jedna z nich jest adwokatem.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego ten pogląd powoda nie zasługuje na aprobatę i nie dowodzi bezprawności działań pozwanych. Nic tak dobrze nie ukazuje trudności związanych z interpretacją przepisów prawa administracyjnego materialnego, jak nietrafna wykładnia prawna wskazanych przepisów ustawy o NBP i Prawa bankowego przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Wskazuje ona wyraźnie, że także doświadczeni prawnicy mogą mieć duże trudności z dokonaniem właściwej wykładni tych przepisów. Zwrócić trzeba także uwagę, na to, że – jak ustalił Sąd I instancji, pozwane konsultowały się co do trafności wyboru adresata swojego pisma z ówczesnym członkiem Komisji Nadzoru Bankowego, prof. Ł., który nie wykluczał, iż organ ten będzie władny podjąć stosowane działania. Przypomnieć wreszcie trzeba, że powód występował w spółce (...) w podwójnej roli, był nie tylko jej akcjonariuszem, ale także kredytodawcą.

Fakt, że organ władzy publicznej, do którego pozwane zwróciły się o pomoc, okazał się organem niewłaściwym nie pozbawia działań pozwanych przymiotu działania w ramach porządku prawnego. Nie zostało udowodnione, że rzeczywistą motywacją pozwanych było szykanowanie powoda. W istocie, gdyby pozwane zamierzały podważyć dobre imię powodowej spółki, to znalazłyby środki przekazu zdecydowanie bardziej skuteczne, trafiające do szerszego kręgu adresatów. Pozwane tymczasem zwróciły się o kontrolę do instytucji, która ze swej istoty pełniła przecież funkcję kontrolną wobec powodowego banku. Pozwane szczegółowo przedstawiły tej instytucji zdarzenia, jakie miały miejsce w spółce (...), będące ich zdaniem wynikiem strategii obranej przez powodowy bank, przy czym wszystkie fakty podane zostały rzetelnie. Podsumowanie przedstawionego przebiegu zdarzeń przy użyciu określeń ocennych, pejoratywnych (fałszowanie sprawozdania finansowego, bezprawność działań, wroga strategia, działanie na szkodę itp.) mieściło się w granicach prawa pozwanych do wyrażenia ich poglądów dotyczących obserwowanych faktów.

To, że pozwane błędnie interpretując prawo uznały, iż nadzór Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego obejmował także działania banku jako akcjonariusza, nie dowodzi, iż akcja ich była szykaną, obliczoną na podważenie wizerunku powoda w oczach tego organu. Wobec braku jakichkolwiek dowodów przeciwnych, a także mając na

względnie całokształt sytuacji faktycznej i prawnej, w jakiej znalazły się pozwane w tamtym czasie, nie sposób podzielić poglądu powoda, co do niegodziwych motywów, jakimi jego zdaniem kierowały się pozwane.

Truizmem jest twierdzenie, że błędy w interpretacji prawa zdarzają się także prawnikom, podobnie także prawnicy miewają trudności z określeniem właściwego trybu postępowania dla dochodzenia określonych praw i roszczeń. Pogląd powoda, że o szykanie świadczy to, iż jedna z pozwanych jest adwokatem, pozostaje z gruntu chybiony. Podążając tokiem rozumowania powoda, z każdym przekazaniem sprawy innemu organowi, a także z każdym przypadkiem stwierdzenia odpowiednio – braku drogi sądowej z uwagi na brak sprawy cywilnej lub niewłaściwości organów administracyjnych wiązałyby się możliwości skutecznego wytoczenia sprawy o ochronę dóbr osobistych. Jest to rozumowanie oczywiście błędne.

Z powyższych względów błędna wykładnia obowiązujących w dacie wystosowania pisma pozwanych przepisów art. 25 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o NBP (Dz.U. 1997/140/938 ze zm.) oraz art. 133 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2002/72/665) nie zaważyła na prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu I instancji o powództwie o ochronę dóbr osobistych. Z tych samych przyczyn nie mógł być skuteczny zarzut naruszenia art. 227 k.p.a. w zw. z art. 63 Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 24 k.c. ciężar obalenia domniemania bezprawności spoczywa na stronie pozwanej. Strona pozwana może przeprowadzić stosowny dowód w tym względzie w szczególności wykazując, że działała w ramach porządku prawnego. Za takie działanie uważa się inicjowanie postępowań przed organami wymiaru sprawiedliwości, a także organami administracji powołanymi do rozstrzygania spraw administracyjnych lub prowadzenie różnego rodzaju administracyjnych postępowań kontrolnych. Nie znosi działania w ramach prawa zwrócenie się o kontrolę lub ochronę do organu niewłaściwego, jeżeli pomyłka taka wynika z niejasności prawa lub jego błędnej interpretacji przez stronę. Zwykłą konsekwencją zainicjowania postępowania przed organem niewłaściwym, jest przekazanie pisma inicjującego do organu właściwego.

Jeżeli powód uważa, że w tym konkretnym przypadku pozwane nie realizowały swojego uprawnienia żądania ochrony ich praw, lecz pismo ich stanowiło szykanę, to tezę ten powinien był udowodnić. W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany nie przedstawił żadnych dowodów, które pozwalałyby uznać, że celem pozwanych było bezprawne nękanie powoda i podważanie jego wizerunku przez Przewodniczącym (...). Pozwane zaś wyczerpująco wskazały na przesłanki, jakimi się kierowały. Zważywszy na funkcję pozwanych w spółce (...) oraz mając na względzie całokształt zdarzeń ustalonych przez Sąd Okręgowy, nie można odmówić wiary pozwanym, że kierowały się jedynie dobrem spółki (...) i reprezentowanych przez nie akcjonariuszy mniejszościowych, a widząc bardzo umiarkowaną skuteczność swoich dotychczasowych starań, dostrzegały w Przewodniczącym Komisji Nadzoru Bankowego jeszcze jedną szansę na uzdrowienie sytuacji w spółce (...).

Zgodnie z utrwaloną już linią orzecznictwa, nie stanowią bezprawnego działania w rozumieniu art. 24 k.c. oświadczenia składane w sprawach cywilnych i karnych na uzasadnienie roszczenia, jeżeli wynikają one z uprawnień działającego, zdolne są służyć obronie prawa osoby działającej a podmiotowo podyktowane są wolą działającego – wystąpienia w obronie swego prawa (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 maja 1968 r. II CR 163/68 LEX nr 6326). Strona, która realizując w procesie przysługujące jej prawo do obrony, składa oświadczenia naruszające dobra osobiste drugiej strony, działa bezprawnie, wówczas gdy przedstawia fakty i oceny ze świadomością niezgodności ich z prawdą. Przyjmuje się także, iż wyrażenie swoich podejrzeń w piśmie do organu ustawowo zajmującego się ściganiem przestępstw nie jest zabronione, winno jedynie nastąpić we właściwej formie, nie powinno też wykraczać poza niezbędną, dla określonych prawem celów, rzeczową potrzebę, może jednak nosić cechy emocjonalnego zaangażowania, a samo doniesienie - cechować ekspresyjne słownictwo (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 24 sierpnia 2011 r. IV CSK 587/10, LEX nr 1129156 oraz z dnia 19 października 1989 r. II CR 419/89, LEX nr 8996). Powyższe odnosi się w całości także do wniosków kierowanych do organów administracji publicznej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w okolicznościach tej sprawy uznać należy, że zamieszczając w piśmie określone zwroty ocenne, nacechowane negatywnie, pozwane nie wyszły poza granice ekspresji dozwolonej w tego rodzaju

korrespondencji urzędowej. W żadnym razie nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie pilna potrzeba społeczna uzasadniająca niezbędną w demokratycznym społeczeństwie ingerencję sądu w przysługującą pozwanym wolność wyrażania opinii (art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Dz.U. 1993/61/284).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, pozwane miały także prawo zainteresować sytuacją w spółce Przewodniczącego Sejmowej Komisji Skarbu Państwa, szczególnie gdy zważy się, że Skarb Państwa był jednym z mniejszościowych akcjonariuszy P.. Podkreślić w tym miejscu trzeba, że apelacja powoda nie podważa prawidłowości ustaleń Sądu I instancji co do ówczesnych koneksji powodowego banku na różnych szczeblach władzy. W pierwszej kolejności należy jednak zwrócić uwagę, że powód przed Sądem I instancji nie wywodził swoich roszczeń z faktu przesłania pisma pozwanym do wiadomości Przewodniczącego Sejmowej Komisji Skarbu Państwa. Ani pozew, ani pismo powoda z dnia 10 lutego 2005 r., precyzujące podstawy faktyczne powództwa, nie zawierają żadnych twierdzeń dotyczących przesłania pisma do wiadomości tej Komisji. Zatem odnosząc się do argumentu apelacji, iż Sąd I instancji pominął powyższą okoliczność, należy uznać, że Sąd Okręgowy rozpoznawał sprawę prawidłowo w ramach twierdzeń stron co do faktów.

Trafna była ocena Sądu Okręgowego (niezanegowana zresztą w apelacji), iż powód nie udowodnił, aby pozwane rozpowszechniały swoje zarzuty, w szczególności aby to z ich inicjatywy doszło do powołania się na pismo do Przewodniczącego (...) we wspomnianym artykule w Gazecie (...). Nie można zatem przypisać pozwanym odpowiedzialności za tę publikację prasową. Jednakże na marginesie zauważyć warto, że powód, jako bank, musi się liczyć z szerszą krytyką swojej działalności. Z jednej strony jest przecież instytucją gospodarczą, która swoje funkcjonowanie opiera na zasadzie zaufania klientów zarówno indywidualnych jak i instytucjonalnych do jego uczciwości i rzetelności oraz przekonaniu klientów o zgodności jego poczynañ z prawem. Z drugiej strony uzasadnione jest zainteresowanie innych uczestników rynku, w tym społeczeństwa – jako potencjalnych drobnych akcjonariuszy, poczynaniami powoda w spółce publicznej, jaką była przecież notowana na Gieldzie (...) spółka akcyjna Z. P..

Z powyższych względów, uznając apelację za pozbawioną wszelkich podstaw, Sąd Apelacyjny z mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak na wstępie.